

Oila va jamiyat

№ 19 (1422)

15-MAY

2019-yil

Gazeta 1991-yil 1-sentabrdan chiqqan

E-mail: oilavajamiyat@mail.ru

@oilavajamiyatgazetasi_bot

Дилноза РАҲМАТОВА:

– Фойдаланадиган спорт асбобларим – қайиқ ва бир дона эштак. Улар хориждан келтирилади. Шунинг ҳам айтиб ўтиш жоизки, терма жамоа аъзоларига спорт кийимлари, асбоб-анжомлар олимпия кўмитаси томонидан берилади. Аслида бир дона қайиқ 3 минг АҚШ доллари баҳосида сотиб олинади. Чунки бу асбоблар юртимизда деярли тайёрланмайди, асосан хориждан келтирилади.

SAYYOHLAR NIMADAN NOROZI?

Чэн Шихао, (Хитой):

– Музейдаги айрим экспонатлар ҳақида бизлар тушуна олишимиз учун етарлича маълумот йўқ.

Соня ва Денис, (Бельгия):

– Ҳеч бир шаҳарда саёҳатчилар учун махсус хизмат кўрсатиш бинолари (Touristic office) йўқ экан.

TEST SINOVLARI IYUL-
AVGUST OYLARIDA
O'TKAZILADI

Тест синовлари ташкил этилаётган ўқув йилидан аввалги йилларда таълим муассасаларини тугатган абитуриентлардан 101 минг 365 сўм тўлов ундирилади.

“Олий таълим муассасаларига тест синовлари орқали қабул қилиш тизимини такомиллаштириш бўйича кўшимча чоратадбирлар тўғрисида”ги Президент қарори қабул қилинди. Бу ҳақда “Хуқуқий ахборот” маълум қилди.

JAJJI YURAKLARNI QIYNAYOTGAN DARD

Сарварбек эндигина 4 ёшга тўлди. Сурхондарё вилояти, Қумқўрғон тумани, Азалсой маҳалласида яшайди. Сарварбекнинг онаси ҳомиладорлик вақтида кучли грипни бошдан кечирган. Шамоллаш оқибатида бола юрак пороги билан туғилган. Ота-онаси 3 йилдан буён уни операция қилдириш учун маблағ тополмай сарсон юришганди.

Шиня Тонака, (Япония):
– Ҳайдовчилар бизни алдашга ҳаракат қилишди. Маҳаллий аҳоли 5 минг сўм билан етиб оладиган манзилга биздан 25-50 минг сўм сўрашди.

Лео Тойшер, Эва Вольфшмитт, (Германия):

– Бухородан Хивагача бўлган йўлнинг айрим жойлари ёмон аҳволда экан, автобусда узок йўл босганлигимиз сабабли жуда қийналдик. Йўлни таъмирлашса, яхши бўларди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти жорий йил февраль ойида Сирдарё вилоятига таширифи чоғида хотин-қизлар бандлигини таъминлаш, хусусан, қишлоқ жойларда яшовчи аёлларнинг турмуш шароитини яхшилаш масаласида алоҳида гапирган эди. Бу борада амалга оширилган ишлар ўз самарасини берди. Оқолтин тумани “Шодлик” маҳалласида “Sirdaryo Baraka chevarlari” МЧЖга қарашли 120 ўринли тикувчилик корхонаси иш бошлади. Шу билан бирга кам таъминланган 10 нафар аёлга янги уйларнинг қалити топширилди.

Айтиш жоизки, тикув цехи фаолият бошлаши билан маҳалладаги 120 нафар хотин-қиз доимий иш жойига

Бундан таққари, уй-жойга муҳтож, кам таъминланган аёлларни турар жой билан таъминлаш ҳам эътиборга олинмоқда. Жумладан, Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси кўмағида Ховос туманининг "Туркистон" мавзесида намунали лойиҳалар асосида қурилган, арзон уй-жойлардан ўнфаси Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси кўмағида 10 нафар аёлга берилди.

тажрибаси"ни АҚШдаги ўқув курс давомидида кенг намойиш қилиш масаласи юзасидан атрофлича фикрлар алмашилди.

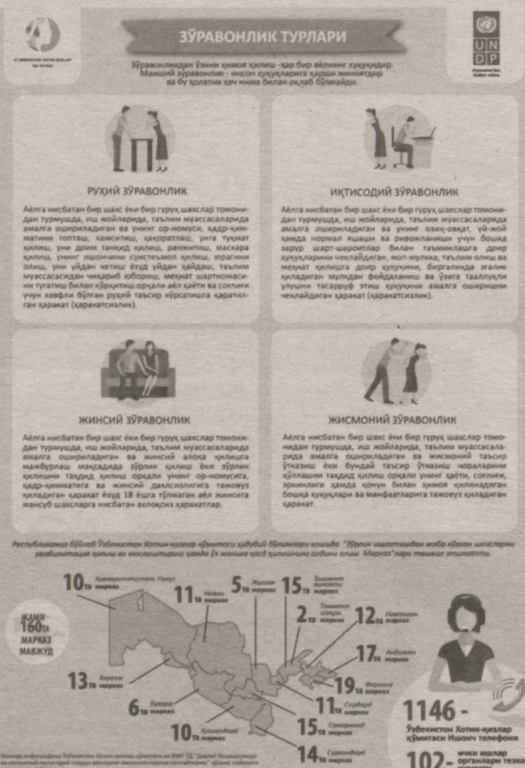
Тест синовлари ташкил этилаётган ўқув йилидан аввалги йилларда таълим муассасаларини тугатган абитуриентлардан 101 минг 365 сўм тўлов ундирилади.

“Олий таълим муассасалари-
га тест синовлари орқали қабул
қилиш тизимини такомиллаштириш
бўйича қўшимча чора-тадбирлар
тўғрисида”ги Президент қарори
қабул қилинди. Бу ҳақда “Хукукий
ахборот” маълум қилди.

• абитуриентнинг тест синови-
дан туллаган баллари ҳақидаги
маълумот тест синови ўтказилган
куннинг эртасига, унинг талаба-
лика тавсия этилгани ёки этилма-
гани бўйича белгиланган тартибда
тасдиқланган танлов натижаси
тест синовларини ўтказиш жараё-
ни тулуқ ақунлангандан кейин бир
ҳафта мuddат ичида Давлат тест
марказининг расмий веб-сайтида
эълон қилинади.

Қонун лойиҳаси Ўзбекистон Республикаси Ягона интерактив давлат хизматлари порталига жойлаштирилди. Мазкур қонун лойиҳаси аҳоли томонидан муҳокама этилмоқда.

**Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси
матбуот хизмати**

ИПАК ҚУРТІЧА НІММАТИНГ ҲО‘ҚМІ?..

“– Ўсмирликда онамга эргашиб ипак курти боқиладиган сўкичакларни текширгани кирганимда бу мўъжизакор мавжудотнинг ҳар бир ҳаракатини синчиклаб кузатар эдим. Шундай кезларда Алишер Навоийнинг “Лола тухмича ғайратинг йўқму, ипак куртича ҳимматинг йўқму?” деган мисраларини эслардим. Гимир-гимир қилиб тинмай меҳнат қилаётган бу митти “ипакчи”ларнинг ҳиммати туфайли бино бўладиган ипак матоларнинг жилосига бутунлай мафтун эдим. Шунинг учун бўлса керак ҳаётимнинг асосий мазмунини пиллачилик соҳаси билан боғладим”.

жойидан тартибсиз кесилаверади. Айниқса, куннинг иссиқ вақтида кесилган тут новдаларидаги барглр сўлиб, озуқавийлик хусусиятини йўқотади. Бундай барглрнинг кўп қисмини куртлар емайди, натижада ғаналар кўпаяди.

Яна бир кузатувим шундаки, ҳосил чўғи кўп жиҳатдан курт боқиш майдонининг етарли бўлишига боғлиқ. Аксарият куртхона ва хонадонларда сўкчаклар сатҳи етарли бўлмайди. Бешинчи ёшдаги ҳар қутти куртга камида 60 квадрат метр жой талаб қилинади ва аксарият хонадон эгалари 35-40 квадрат метрда ҳаттоки ундан ҳам кам майдонда курт боқишади. Айрим хўжаликларда пилла ҳосилдорлигининг паст бўлиши ҳам шундандир.

Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси “Ихтирочи аёллар” уюшмаси раиси Карима Норкулованинг таъкидлашича, тадқиқотчи Нигора Соҳибованинг тақдим этган лойиҳаси танловдаги энг яхши лойиҳалар қаторида эътироф этилди. – Пиллачиликда кўчма куртхоналарни

режалари бир олам. Келгусида Хитой халқ республикаси билан ҳамкорликда интенсив тутзорларни кўпайтиришга ўз ҳиссасини қўшиш нияти бор. Совуққа чидамли тутзорлар яратилаётганлиги курт боқувчиларга янги имкониятларни бериши шубҳасиз. Илмий раҳбари, биология фанлари доктори, профессор Чоршанби Эгамов билан ипак курти уруғлигидан ипак матолар савдосига фаолроқ қўллаш фаолият олиб боришни мақсад қилишган.

– Кўчма куртхоналар хонадонларда ташкил этиладиган куртхоналарда учрайдиган кўплаб муаммоларга барҳам беради. Масалан, курт боқилаётган хонадонларнинг барчасида ҳам жойларнинг санитария гигиена ҳолати талабга жавоб бермайди. Дезинфекция, оқлаш ишлари у ёқда турсин, куртхона ичи ва атрофидаги майдонни тозаласан, курт боқиш ишлари бошлаб юборилади. Одатда тунги соатларда куртларга барг берилмайди. Натижада улар 7-8 соат озукасиз қолади. Бу курт танасидаги физиологик ва биохимик жараёнларни сустлаштиришига, курт танасида ипак моддасининг кам ҳосил бўлишига олиб келади. Кўчма куртхоналарда эса бу жараён жиддий назоратга олинади.

Курт боқиш жараёнидаги камчиликлардан яна бири – аксарият ҳолатларда ҳарорат режимига риоя қилинмайди. Айниқса, ёш куртлар боқилаётган хона ҳароратини ошириб юбориш ҳоллари кўп учрайди. Ҳароратнинг нормадан ошиб кетиши куртлар ва барглрнинг сувсизла-

Тошкент давлат аграр университети ипакчилик ва тутчилик кафедраси таянч докторанти Нигора Соҳибованинг ушбу сўзларидан англадикки, у ўзи танлаган соҳанинг асл фидойи тадқиқотчиси. Сухбатдошимизнинг таъкидлашича, ҳозирги даврда жаҳон миқёсида йилига 850 минг тонна пилла етиштирилади. Шундан 650 минг тоннадан зиёди Хитойга, 150 минг тоннаси Ҳиндистонга ва 18 минг тоннаси Ўзбекистонга тўғри келади. Юртимизда пилла етиштириш ва уни қайта ишлаш тез суръатларда ўсиб бормоқда.

– Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси томонидан ўтказилган “Ўзбекистон аёлларининг 100 та энг яхши инновацион лойиҳаси” II Республика танловида “Пиллачиликда кўчма куртхоналарни интенсив тутзорлар қошида ташкил этиш ва етиштирилган пиллаларни кластер тизими асосида қайта ишлашни йўлга қўйиш” деб номланган лойиҳам билан иштирок этдим, – дейди Н.Соҳибова. – Барчамизга маълумки, пиллачилик саноати асосига қўчирилган фермер хўжаликлариде ипак куртини боқиш ва пилла етиштиришнинг катта ҳажми аҳоли хонадонларида амалга оширилади. Бу эса аҳолининг турмуш тарзи ва яшаш шароитига салбий таъсир кўрсатмоқда. Пиллачилик мавсуми бошланиши билан фермер хўжалиқларининг курт боқувчи звеноларини кузатсангиз, ипак куртини боқишда бир қанча муаммоларга дуч келишаётганига гувоҳ бўлишингиз мумкин. Шу сабабли фермер хўжалиқларида ипак курт боқиш ва пилла етиштириш бўйича янги инновацион лойиҳаларни тақлиф этишни мақсад қилиб қўйдим.

Нигорахоннинг ушбу эътирозларида жон бор. Мутахассислар курт боқиш даврида фермер хўжалиқлари ва аҳоли хонадонларини кузатишганида бир қанча муаммо ва камчиликлар

қайд этилган. Масалан, айрим ҳолларда тутзорлар ва якка тутларни парваришлаш ишларига мавсумий деб қаралади. Тутзор қатор оралари ва якка тут дарахтлари атрофидаги тупроқ юмшатилмайди, ўз вақтида ўғит бериб, сугорилмайди. Натижада тут қатор ораларини ёввойи ўт босиб кетади. Ахир тутзорларни парваришлаш билан шуғулланувчи касана ёки курт боқувчи звенолар тузилса бўлади-ку. Тутлар кўп ҳолатларда пала-партиш кесилади. Барча новдаларнинг йилма йил кесилмай қолиши натижасида эса кўпгина тутзорлар чакалазорга айланиб кетади. Агротехника ва ташкилий ишдаги камчиликлар тут барги ҳосилининг кескин камайишига ва барглрнинг тўйимсиз, юпка ва тез сўлийдиган бўлиб қолишига олиб келади.

– Кўп ҳолатларда тутзорлардаги дарахтларнинг барглрларидан нотўғри фойдаланилади. Аксарият хўжаликларда курт тарқатилган кундан бошлаб тут барглари новдалари билан кесиб олинади. Куртнинг биринчи ёшида кесиб олинган новдадан атиги 1 кг. барг олинса, курт бешинчи ёшига борганида шу новдалардан 8 кг. барг ҳосили олиши мумкин бўлади. Шуниси ачинарлики, 1 ва 2 ёшдаги куртлар учун тут новдалари кесиб келтирилади. Тут новдаларини тартибли равишда кесиб, курт боқувчиларга етказиб беришда уларга керакли асбоб-ускуна, транспорт воситалари ва етарли ишчи кучи ажратилмайди. Тутлар дуч келган

Ҳозирги даврда жаҳон миқёсида йилига 850 минг тонна пилла етиштирилади. Шундан 650 минг тоннадан зиёди Хитойга, 150 минг тоннаси Ҳиндистонга ва 18 минг тоннаси Ўзбекистонга тўғри келади. Юртимизда пилла етиштириш ва уни қайта ишлаш тез суръатларда ўсиб бормоқда.

интенсив тутзорлар қошида ташкил этишнинг аҳамияти шундаки, биринчи ўринда, бу билан курт боқувчилар баргни ташиш харажатларидан қутилади, етиштирилаётган пилла таннархи арзонга тушади, – дейди Нигора Соҳибова. – Иккинчидан, барг керак бўлган пайтда ва етарли ҳажмда тайёрланиб олиб чиқилади, тоза ва серсув бўлганлиги учун куртлар бунақа барглрни севиб ёйди ва юқори ҳосилли, сикон куртлар ўрайди. Энг асосийси, ипак курти боқиш қишлоқ аҳолиси хонадонидан чиқарилади, бу катта ижтимоий масала ҳисобланади.

Сўкичаклар оралаб “ипакчи” куртларни кузатаётган тадқиқотчининг

нишига, овқат ҳазм қилиш жараёнининг бузилишига олиб келади. Оқибатда куртнинг ипак безида кам ипак ҳосил бўлади. Пилла ўраш даврида ҳароратнинг кўтарилиши қўшалоқ пиллаларнинг кўпайишига сабаб бўлади. Айвон ва молхоналарда ҳароратнинг муттасил паст бўлиши курт боқиш муддатининг узайишига, “кар” пиллаларнинг кўпайишига олиб келади.

Кластер усулидаги янги лойиҳамиз курт боқиш жараёнидаги ана шу каби кўплаб муаммоларга барҳам бериши билан эътиборга молик, деб ўйлайман.

Ёш тадқиқотчи таъкидлаганидек, ҳар бир янгилик ва ўзгариш соҳанинг янги бир босқичга кўтарилишига имкон яратади. Нигора Соҳибованинг ушбу лойиҳаси ҳам самарали натижаларни тақдим этишига умид қиламиз.

Муҳтасар ТОЖИМАТОВА,
“Оила ва жамият” муҳбири

HAR BIR MUROJAAT ORTIDA INSON TAQDIRI BOR

Ўзбекистон Республикаси Президенти халқ қабулхонасининг Янгийул шаҳар бўлимида. Қабулхонага 2019 йилнинг 1 май ҳолатига кўра 559 мурожаат келиб тушган бўлиб, мурожаатларнинг 401 таси, яъни 72 фоизи қаноатлантирилган — 173 мурожаат ижобий ечим топган, 226 таси ҳуқуқий маслаҳат бериш йўли билан бартараф этилган, 143 мурожаат юзасидан тушуниришлар берилган.

“МЕНГА ТЕКИН УЙ КЕРАК”

— Ҳар бир мурожаат ортида инсон тақдири ётибди, — дейди Халқ қабулхонаси Янгийул шаҳар бўлими мудири Улугбек Умаров. — Шундай экан, қабулимизга келаётган ҳар бир мурожаатчини эътиборсиз қолдирмасликка, дардини тинглаб, муаммосини ижобий ҳал қилишга ҳаракат қиламиз. Бироқ, бизни қийнаётган масала мурожаатчиларнинг аксарияти ўз ҳақ-ҳуқуқини билмасдан, сал нарсасига ваколатли орган раҳбарлари устидан шикоят қилиб келишидир. Оддий бир мисол, ҳукуматимиз томонидан берилган имтиёзли уй-жойлар кимга ва қандай шароитда яшаётганларга берилиши Президентимиз томонидан қабул қилинган фармонда, Вазирлар Маҳкамасининг қарорига аниқ-тиниқ кўрсатиб қўйилган. Қолаверса, мазкур ҳужжатларда келтирилган талабга кўра, уй-жой билан таъминланган фуқаро авваламбор, маҳалла назоратида туриши, ундан кейинги жараёнлар ҳам маҳаллий ҳокимият вакиллари томонидан обдон ўрганилгандан сўнг имтиёзли уй жойга эга бўлиш кўрсатилган. Бу борада ҳеч бир раҳбар ёки ваколатли орган ходими қонунда кўрсатилган талаб ва меъёрларни бузиб ўтмайди. Бир сўз билан айтганда, илгаригидек “таниш билан” ёки мансабини суистеъмол қилишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Бугунги кунда республикада бўйлаб барча туман, шаҳарларда имтиёзли уй-жой бериш тартиби ошкора ва шаффоф тарзда амалга оширилмоқда. Шундай бўлишга қарамайдан, оиласида ногирон фарзанди ёки бошқа бир яқини бор бўлса бўлди, қолганга қизиқмасдан моддий томондан имкониятлари етарли, уй-жойга эҳтиёжи бўлмас-да, “Менга текин уй берасан! Оиламизда ногирон бор”, дея дўқ, пўписа қилиб келаётганларнинг сони ортиб бормоқда.

Яна бир огрикли муаммо — алимент ундириш масаласи. На маълумоти, на қўлида бирон хўнари бўлмаган йигитлар

(аслида шундай бўлишига ота-оналар сабабчи) уйланиб, оила қургач, икки, уч нафар фарзанди бўлгунча ота-онага қарамлиги етмагандек, рўзгори алоҳида бўлгач ҳам моддий таъминотдаги етишмовчиликлар хусусида бош қотирмаяпти. Натижада ажрим ёқасига келиб қолган оилалар, моддий томондан қийналган жабрдийда аёллар болаларини боқиш учун эридан алимент ундиришга киришяпти. Ота эса ишсиз. Шундай пайтда фарзандини шошма шошарлик билан уйлантираётган ота-она дастлаб ўғлига бирон бир хўнара ўргатишни, қўлидан бир иш келишини ўйлаб қўрганларида ҳозир ажрашиб, алимент ундирувчилар сони бу қадар ортмаган бўларди. Нима бўлишидан қатъи назар, биз муаммонинг ечимини топишимиз шарт. Шунинг учун ҳеч иккиланмасдан алимент ундириш масаласини прокуратура ҳузуридаги Мажбурий ижро бюросига йўналтираемиз. Аксарият ҳолларда алимент сўраб мурожаат қилган жабрдийдаларнинг муаммоси ижобий томонга ечилади.

40 ХЎЖАЛИК БИР ОЙ ЧИРОҚСИЗ ҚОЛДИ

— Қарийб бир ой чироқсиз яшадик, — дейди Янгийул тумани Ниёзбоши кўрғонидидаги узумчилик, боғдорчиликка ихтисослашган “Кўлли бог” ширкати раиси Виктор Ходус. — Ширкатимизда 40 хўжалик истиқомат қилади. Бир кунда ҳал қилинадиган муаммони деб роса сарсон бўлдик. Бу йил ёнгинарчиликнинг кўп бўлгани қариган дарахтлар қулашига сабаб бўлди. Боз устига қаттиқ шамол туриб, симёғоч

симларини узиб юборди. Туман электр тармоқлари идорасига мурожаат қилганимизда бу ерлар ўрмон хўжалиги тасарруфидалиги, симларни қайта улаш, дарахтларни кесиб йўл очиш учун ўрмон хўжалигидан рухсат олиш кераклигини айтишди. Ўрмон хўжалигига шу масалани кўтариб чиксак, дарахтларни кесиш учун Экология ва атроф муҳитни муҳофаза қилиш қўмитасига расмий хат билан чиқиш шарт экан. Хуллас учала идора ҳам бизни отангга бор, онангга бор қабилида бир ойдан бери оввораю сарсон қилишаётганди. Хўжалик аъзолари билан маслаҳатлашиб, халқ қабулхонасига мурожаат қилдик. Бу ердагилар мурожаатимизни бир кунда ўрганиб, ортиқча қўғозбозликларсиз ҳал қилиб беришди. Эрталоқ бу ерга мурожаат қилмаганимизга афсусландик. Шўрки, муаммоимиз бартараф этилди. Бундай хайрли ишнинг бошида турган Президентимизга барча ширкат аъзолари номидан миннатдорлик билдиримиз.

ШИФОХОНАГА БЕПУЛ ЖОЙЛАШТИРИЛДИ

— Уч яшар фарзандим Азизжон тўғма юрак пороги билан туғилган, — дейди “Ҳақиқат” маҳалласи Гулбаҳор кўчаси 6-уйда истиқомат қилувчи Малохат Бадалова. — Шунинг учун, ҳар 6 ойда даволанишга шифохонага ётамиз. Турмуш ўртоғимнинг топган тургани рўзгордан ортмайди. Ота-онам ва яқин қариндошларимдан шу пайтгача ёрдам олиб турдик. Бу йил шифокорлар операция қилиш мумкинлигини айтишганди. Чилонзордаги Республика кўрак кафеши жарроҳлиги илмий марказига

борганимизда операция қилиш учун жуда катта пул кетишини, бу маблағни топиб беришга кучимиз етмаслигини билгач, шифохонада касал қўплигидан жой йўқлигини баҳона қилиб, қачон жой бўшаса қақиршини айтишди. Ўғлимни эса зудлик билан операция қилдиришимиз керак. Ўша шифохонада мени ҳайрон қолдирган яна бир нарса давлат томонидан имтиёзли йўланма билан келган касалларга бошқача муносабатда, ўз маблағи билан даволанаётган беморларга бошқача муносабатда бўлишларини кўриб, жажлим чиқди. Халқ қабулхонасига келиб у ерда кўрганларимни айтиб, мурожаат қилдим. Оилавий шароитимни тўғри тушуниб менга бепул ётиш ва даволанишга йўланма қилиб беришди. Шўрки, ҳаётда яхши инсонлар кўп экан, уларнинг кўмағида ўғлимни операция қилдиришга ҳаракат қиламиз.

ҲАМ ПАСПОРТЛИ, ҲАМ ИШЛИ БЎЛДИ

Мурожаатчилардан яна бири — тумanning “Маданият” маҳалласи Имом Султон кўчаси, 64-уйда истиқомат қилувчи Гулнора Ортиқалиеванинг тўнгич фарзанди бундан 4 йил олдин вафот этган, фарзанд доғини кўтаролмаган она юрак инфарктини бошидан ўтказган. Оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолган аёлнинг иккинчи ўғли Жалолиддин Исақалиев 21 ёшга кираётганига қарамай, ўз вақтида паспорт олмаганлиги сабабли 700 минг жарима тўлашга тортилган.

— Халқ қабулхонасига мурожаат қилишимга сабаб шу ёлғиз боқувчимга бирон бир тайинли иш топиб беришларини сўраш эди, — дейди Гулнора Ортиқалиева. — Паспортга тўлайдиган жаримани ҳам бекор қилишиб, бепул паспорт тўғрилаб беришди. Маҳалла раиси билан телефон орқали боғланиб, ойлик маоши 600 мингдан 1 миллионгача масъумий иш билан таъминлашларини айтишди. Энди рўзгордаги узилди-узилдилардан хавотирга тушмайман. Мухими, анчадан бери ўғлимнинг муаммоси ҳал бўлиб, ишли бўлгандан хурсандман. Бизнинг оилавий шароитимизни ўрганиб, ёрдам қўлини чўзган халқ қабулхонаси ходимларига, шу каби эзгу ишларни амалга ошираётган масъул раҳбарларга алоҳида раҳмат айтаман.

Бектош ИСМОИЛОВ,
“Оила ва жамият” мухбири

FAROVON OILANING BUNYODKORI BO‘LAYLIK

15 май — Халқаро Оила куни муносабати билан Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги «Оила» илмий-амалий тадқиқот маркази Тошкент вилояти бошқармаси томонидан Олмалик кон-металлургия комбинати маданият саройи ҳамда Россиянинг миллий технологик тадқиқотлар университети МИСиСнинг Олмалик филиалида икки кунлик маънавий-маърифий, илмий-амалий тадбирлар ташкил этилди.

Олмалик кон-металлургия комбинати маданият саройида бўлиб ўтган «Фаровон оиланинг бунёдкори бўлайлик!» деб номланган байрам тадбирида вилоятнинг ибратли оилалари, «Бўлгуси келин-куёвлар инновацион мактаби» тингловчилари, олимлар, журналистлар, давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари иштирок этишди.

— Бугунги кунда маънавиятимизда оилага ҳар доимидан кўра кўпроқ эъ-

тибор қаратилмоқда, — дейди «Оила» илмий-амалий тадқиқот маркази Тошкент вилояти бошқармаси раҳбари Дилором Маҳмадалиева. — «Соғлом оила — соғлом жамият» концептуал ғоясини ҳаётга татбиқ этиш, замонавий-намунали оила моделини шакллантириш, оилаларда юзага келаётган муаммоларни чуқур таҳлил этиб, ҳар бир ҳолдонда тинчлик-тотувлик муҳитини бонадо этиш мақсадида олдимизда тизимли вазифалар турибди. Бугунги кунда вилоятимизда 807 минг 900 га яқин оила мавжуд. Жорий йилнинг биринчи чорагида асосий эътиборимиз оилавий ажримларнинг олдини олишга қаратилди. Ажрим ёқасида турган 774 та оилаларнинг 90 фоизи яраштиришга эришилди. Бу билан жамиятда 974 нафар боланинг ярим етим бўлишининг олди олинди.

Вилоятда оилаларни ўрганиш мақсадида ижтимоий сўровнома ташкил этилган бўлиб, унда 3000 дан ортиқ

респондент қатнашган. Мазкур илмий тадқиқотлар орқали аҳолининг тиббий, коммунал, уй-жой, иш билан бандлик ва бошқа шу каби оилавий муаммолари ўрганилиб, шунга мувофиқ ёрдамлар кўрсатилмоқда. Мутасадди ташкилотларга тегишли тақлиф ва тавсиялар берилиб, ҳамкор ташкилотлар билан мазкур масалаларга ўз вақтида ечим топишга эришилмоқда.

— Ногиронлиги бор оилаларда юзага келаётган муаммолар ва уларни бартараф этиш бўйича ҳали кўплаб илмий, таҳлилий изланишлар олиб боришимиз керак, — дейди социолог олим Абдулло Абдуҳалилов. — БМТ тадқиқотларига кўра ер юзининг 15 фоиз аҳолисида турли кўринишдаги ногиронликлар мавжуд. Уларнинг яқинлари, оила аъзоларини ҳисобга оладиган бўлсак, ер юзининг тахминан 40 фоиз аҳолиси ногиронлик туфайли юзага келиши мумкин бўлган турли синовларга дуч келади. Ногиронлиги бор

шахснинг ва ногирони бор оиланинг жамиятда тўлақонли ўз ўрнига эга бўлиши жуда кўп омиларга боғлиқ. Бундай инсонларга ёрдам бериш, оиласида юзага келиши мумкин бўлган муаммоларни бартараф этиш чораларини биргаликда излашимиз жуда ҳам муҳим.

Шунингдек, анжуманда “Китоб — кўлданга оғдоб”, “Оилада ўзаро шахсий муносабатларнинг ижтимоий-психологик ҳусусиятлари” каби мавзуларда тақдиротлар ўтказилди.

Анжуман қатнашчилари оила мустақамлигини таъминлашдаги муаммолар ва уларни бартараф этиш бўйича ҳамкор ташкилотлар билан биргаликда иш олиб бориш, ёшларга оилавий муносабатларнинг ҳуқуқий ва психологик асосларини ўргатиш, ажрашишларнинг олдини олиш борасида ўз мулоҳазаларини баён этдилар.

Ҳамроҳон МУСУРМОНОВА

JAJJI YURAKLARNI QIYNAYOTGAN DARD

“ЖОЙИНГДА ЖИМГИНА ЎТИР, КЎП ҲАРАКАТ ҚИЛСАНГ ЧАРЧАБ ҚОЛАСАН!”...

Бу жумлалар туғма юрак нуқсони билан туғилган болаларга ота-оналари, яқинлари томонидан тез-тез эслатилади. Шу боис уларнинг шуурида мен касалман, деган фикр яшайди. Соғлом болалар қатори югуриш, зиналардан сакраб чиқиш, спорт билан шуғулланиш уларга тақиқланади. Аммо улар “Сен касалсан!” деган гапга кўнмайди. Бошқа болалар каби ўйнаб кулгиси келади. Шўхликлар оқибатида эса лаблари кўкариб, нафас олиши қийинлашади. Она дорисини излаб югурса, ота шифокорга кўнгирак қилади. Юрак етишмовчилиги хасталиги билан оғриган болаларнинг деярли барчаси шундай қисмат эгаси. Ўзбекистонда ҳар йили 5 мингга яқин бола юрак етишмовчилиги хасталиги билан туғилади.

Яқинда “Сен ёлғиз эмассан” республика жамоатчилиги болалар жамғармаси кўмағида бир неча бемор болалар бепул операция қилинди. Бу ҳайрли иш пойтахтимиздаги “ERA med” хусусий клиникасида амалга оширилди.

— Мазкур жамғарма билан ҳамкорликда амалга оширилган лойиҳа давомиди 7 нафар бола бепул операция қилинди, — дейди “ERA med” Ўзбекистон-Австрия кўма

корхонаси клиникаси бош шифокори, тиббиёт фанлари номзоди Анвар Каримов. — Бу операцияни франциялик кардиохирург Оливие Барон амалга оширди. 6 турдаги юрак етишмовчилиги бор болалар дарддан халос бўлишди.

Мазкур клиникада болалар кардиожарроҳлиги бўйича кўплаб изланишлар олиб борилмоқда. Кардиохирургиядаги жарроҳлик операцияларни амалга ошириш учун барча шарт-шароитлар етарли. Мураккаб операцияларда фойдаланиладиган ноёб аппаратлар Япония ва Германиядан келтирилган.

Бу ерда юқори ва сифатли жарроҳлик операцияларини амалга оширадиган шифокорлар талайгина. Бироқ ҳар бир касб эгаси учун ўрганиш ҳеч қачон кеч эмас. Айниқса, бу борадаги масъулият тиббиёт ходимлари зиммасида икки хисса кўпроқ. Бу ҳамкорлик клиника жамоасидаги шифокорлар учун ҳам тажриба алмашиш, ҳам ўрганиш учун

мактаб вазифасини ўтайди.

САРВАРБЕК БЕПУЛ ОПЕРАЦИЯ ҚИЛИНДИ

Сарварбек Хуррамов ҳам мана шу болалар қаторида операция жараёнини бошидан кечирди. У эндиgina 4 ёшга тўлди. Сурхондарё вилояти, Қумқўрғон тумани, Азалсой маҳалласида яшайди. Сарварбекнинг онаси ҳомиладорлик вақтида кучли гриппни бошидан кечирган. Шамоллаш оқибатида бола юрак

пороги билан туғилган. Ота-онаси 3 йилдан буён уни операция қилдириш учун маблағ тополмай сарсон юришганди.

3 ЙИЛДАН БУЁН ШУ ДАРД БИЛАН КУРАШАДИ

— Аёлимнинг ҳомиладорлик пайти жуда оғир кечган, тез-тез шамоллашни бошидан ўтказган, — дейди Наманган вилояти, Поп тумани, Чоркесар қишлоғида яшовчи Бунёд Алибоев. — Оқибатда қизим Ифорохон туғма юрак етишмовчилиги билан дунёга келди. Уч йилдан бери шу дарддан азоб чекади. Тез чарчаб қолади, баъзида кўкариб кетади. Иштаҳаси йўқ, инжиқ, қайсар, нима хоҳлаётганини ўзи ҳам билмайди. Қўшни болаларга ҳаваси келади, эрталаб уларни ота-оналари боғчага олиб кетишади. Мен ҳам боғчага бораман, деб хархаша қилади. Шукри боламнинг дарди ортда қолди.

Энди у ҳам қўшни қизалоқлар билан болалар боғчасига боради, спорт тўғаракларига ҳам бемалол қатнашиши мумкин экан.

САЛБӢЙ ОДАТЛАРИМ БОЛАМГА ТАЪСИР ҚИЛДИ

Раҳимбек Ҳамроқулов эндиgina 6 ойлик бўлди. У “тетрада фалло” ташхиси билан дунёга келган. Шу ёшида оғир операцияни бошидан кечириб, онасининг бағрига соғ-саломат қайтди. Онаси Азиза Раҳимова 29 ёшда. Ҳомила 4 ойлик бўлгунча она кучли бошқоронғуликни ўтказган. Азиза онасидан эрта етим қолган. Одамови, ёлғизликни хуш кўради. Харақтеридидаги бу одатлар руҳиятига таъсир қилган, бунинг натижасида фарзанди юрак етишмовчилиги нуқсони билан дунёга келган. Азиза ҳали жуда ёш. Келажақда соғлом фарзандларни дунёга келтириши учун ҳар бир аёл ҳам руҳан, ҳам жисмонан тетик бўлиши зарурлигини тушуниб етди.

АЁЛНИ АСРАШ КЕРАК

Афсуски, қаҳирланган болаларнинг ҳаммасига ҳам операция столига чиқиш насиб этмади. Фаргона вилояти, Бувайда туманидан келган Расулжон Қодиров 12 яшар қизалоғи Нозима Наби-

евани қайтариб олиб кетишга мажбур бўлди.

— Онаси қизимга ҳомиладорлик вақтида кучли стрессни бошидан кечирган, — дейди Р.Қодиров. — Қайсидир маънода ўзимни ҳам айбдор деб билман. Аёлни ҳамиша асраш керак экан. Шифокорлар “Қизингизни октябрь ойда операция қиламиз”, деган жавобни беришди. Умид қилиб яшашдан чарчамайман.

“Сен ёлғиз эмассан” жамғармасига мурожаат қилган бемор болаларнинг ота-оналари сўралган ҳужжатларни мазкур ташкилотга тақдим этишади. Шифокорлар болаларнинг касаллигини ўрганиб, операцияга тавсия этишади. Келгусида “ERA med” клиникасида яна 98 нафар бола операция рўйхатида турибди. Биз бу жажжиларнинг барчасига юракчангиз ҳеч қачон оғримасин, умрингиз узок бўлсин, дея тилак билдирамиз.

Нигора РАҲМОНОВА

ЭНГ МУРАККАБ ЮРАК ПОРОГИ ҲАҚИДА МАЪЛУМОТ БЕРСАНГИЗ?

— Болалардаги туғма юрак нуқсонлари ичида энг мураккаб деб топиладиган касаллик тури ҳақида маълумот берсангиз?

Соҳиба Омонова, Сирдарё вилояти.

Наримон ИСЛОМОВ, Олий тоифали шифокор, кардиолог:

— Юрак касалликлари ичида энг мураккаб деб топиладиган бу магистрал қон томирлари транспазияси. Бунда ўпка билан ўрта қон томирлари ўрни алмашган бўлади. Мураккаб операция орқали уни жой-жойига

қўйиб қайтадан тикланади. Бугунги кунда “ERA med” клиникасида жамғарма томонидан мураккаб ташхисли бемор болалар бепул операция қилинди. Булар қоринчаларо түсүк нуқсони бор болалардан 4 нафари, тетрада фалло деб номланадиган ташхисли болалардан 2 таси, ўпка томири атрезияси билан оғриган 1 нафар болакай операция қилинди. Тиббиётнинг жадал ривожланиши натижасида бугунги кунда юртимизда бу касаллик билан туғилган болалар 26 кунлик даврдан оқ операция столига ётқизилмоқда.

Ҳозирда республикаимиз бўйича 74 та “Бўлғуси келин-куёвлар инновацион мактаби” фаолият юритмоқда. Бугунгача 5 минг 700 нафар келин-куёв, оила қуриш ости-насида 2864 турган жуфтлик ушбу мактабда тренинглар ўташди.

Тошкент шаҳридаги Ёшлар марка-зида бўлиб ўтган анжуманда “Бўлғуси келин-куёвлар инновацион мактаби”да таҳсил олган жуфтликлар, ФХДЁ идора-ларига никоҳдан ўтиш учун ариза берган ёшлар, мактаб тренерлари, “Оила”маркази ва Ўзбекистон ёшлар иттифоқи раҳбар ходимлари иштирок этди.

Анжуманда ушбу мактабнинг бити-рувчилари уларнинг ҳаётида бу машғулотнинг тугган ўрни ва оилавий

HAР BIR INSON BAXTLI BO'LIHGA HAQLI

муносабатларда асқотаётгани хусусида гапириб ўтишди. Шунингдек, ёшлар инновацион мактабларини ҳар бир туманда иш бошлаши лозимлиги хусусида таклифлар билдиришди.

Битирувчиларнинг билим ва тажрибасини синаш мақсадида викторина тарзида савол-жавоблар ўтказилди. Ушбу синовада қатнашган ёш оила қурувчилар “Рўзгор ёрми?”, “Оилада эркак ва аёлга қўйиладиган талаблар қандай?”, каби саволларга жавоб беришди. Саволларга ўринли жавоб берган ёшларга “Оила” маркази томонидан совғалар топширилди.

Психолог Бобоёр Тўраев томонидан тақдим этилган оилани мустаҳкамлашга доир турли кўринишдаги роликлар бар-

чада қизиқиш ўйотди.

— Ҳар бир инсон бахтли бўлишга ҳақли, аммо ҳеч бир инсон ёлғиз ўзи бахтли бўла олмайди, — дейди Б. Тўраев. — Халқимиз оилавий муносабатларни соч толасидек нозик деб бежизга баҳоламаган. Шундай экан, турмуш қуриш ниятида юрган ёшлар оиласи мустаҳкам бўлиши учун энг аввало, улар ўртасида ўзаро ишонч, ҳурмат, севги муҳим.

Шунингдек, тadbирда сўзга чиққан Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги “Оила” илмий-амалий тадқиқот маркази директори ўринбосари Дилбар Алижоновва келгусида оилалардаги келишмовчиликлар, ажрашишларнинг олдини олишда “Бўлғуси келин-куёвлар

инновацион мактаби”нинг аҳамияти хусусида гапириб ўтди.

— Бугунги куёвтуларлар эртага оила деган аравани тортиши, ота деган номга муносиб бўлиши учун мана шундай мактабларнинг сабоғи жуда муҳим, — дейди Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган артист Раъно Ярашева. — Маслаҳатим, бўлғуси куёвлар, пулга хасислик қилсангиз ҳам, асло аёлингиздан ширин сўзингизни қизгонманг. Онангиз ва аёлингиз ўртасида кўприк бўлинг. Шунда ҳар иккисининг суянган тоғига айланасиз.

15 май — Халқаро оила кунига бағишлаб ўтказилган анжуман куй-қўшиқларга бой бўлди.

Ўз мухбиримиз.

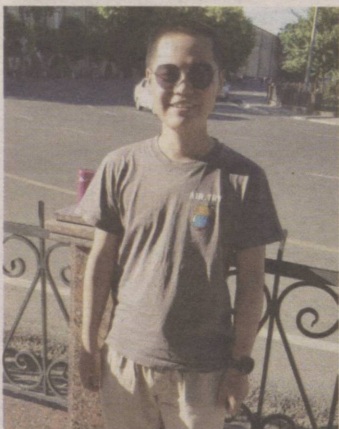
SAYYOHLAR NIMADAN NOROZI?

Ўзбекистон замонавий сайёхлик инфратузилмаси ривожланган давлатлар қаторидан муносиб ўрин эгаллашга интилмоқда. Сайёхларни юртимизга жалб қилиш, ички туризмни ривожлантириш, мавжуд имкониятларни кенгайтириш бугунги куннинг долзарб вазифаларидан биридир.

Мухбиримиз юртимизга саёхат истагида келган хорижлик меҳмонлар билан суҳбатлашди. Уларнинг мамлакатимизда сайёхларга яратилган имкониятлар ҳақидаги фикр-мулоҳазалари билан қизиқди.

МУЗЕЙЛАРДА ЕТАРЛИЧА МАЪЛУМОТ ЙЎҚ

Чэн Шихао. (Хитой)

— Рафиқам билан Ўзбекистон бўйлаб саёхат қилишни лозим топдик. Тошкент жудаям чиroyли шаҳар экан, одамлари меҳмондўст. Юртингизда ҳеч ҳам қийналмадик, кўзланган манзилга етиб боришимизда "Yandex taxi" ҳайдовчилари ёрдам беришди. Қувонарлиси, уларнинг ҳаммаси инглиз тилида гаплаша олар экан. Нархлар ҳам яхши! Афсуски, интернетда Ўзбекистон ҳақида етарлича маълумот топа олмадим. Фақатгина Тошкент, Хива, Самарқанд, Бухоро шаҳарлари ҳақида хабарлар бор. Мўйноқ ва Нукусдаги тарихий жойлар ҳақида у ерга борганимиздан сўнг билдик. Сайёхлар кўпроқ метрода ҳаракатланишади. Агар метрога ҳам тарихий шаҳарлар ҳақидаги хариталар жойлаштирилса, яхши бўларди.

Ўзбекистон тарихи давлат музейи ҳамда Темурийлар тарихи давлат музейларида бўлди. Улар бизга жудаям ёқди, аммо музейдаги айрим экспонатлар ҳақида бизлар тушуна олишимиз учун етарлича маълумот йўқ.

САРГУЗАШТЛАРГА БОЙ БЎЛДИ

Карстен. (Германия)

— Хизмат юзасидан жуда кўп давлатларда бўлганман. Кўпроқ инсонларнинг муомала маданиятига эътибор берман. Европа давлатларида одамлар билан мулоқот қилиш қийин. Чунки уларнинг аксарияти жуда совуққон.

Ўзбекистонликлар билан мулоқот қилиш жудаям ёқимли. Улар хушчақчақ, меҳмондўст ва ҳар қандай вазиятда ёрдам беришга тайёр экан.

Саёхатим саргузаштларга бой бўлишини, тасаввуримда йўқ жойларни кўришни истагандим. Хива, Самарқанд, Бухоро шаҳарларида бўлганимда худди тарихий киноларга тушиб қолгандек ҳис этдим ўзимни.

"TOURISTIC OFFICE" ЙЎҚ ЭКАН

Соня ва Денис. (Бельгия)

— Самарқандга бориш учун чипта сотиб олган жойимизда бизларни поезд бошқа вокзалдан юриши ҳақида ҳеч ким огоҳлантирмади. Шу сабабли кайфиятимиз бироз бузилди. Менимча, ҳар бир меҳмонхонада туристлар учун махсус хариталар, китоблар сотувини йўлга қўйиш керак. Маълумотлар ҳам доимий равишда янгиланиб турилса, яхши бўларди. Биз 2010 ва 2011 йил-

ларда чоп этилган китобларни топа олдик, холос.

Шунингдек, ҳеч бир шаҳарда саёхатчилар учун махсус хизмат кўрсатиш бинолари (Touristic office) йўқ экан. Европанинг барча шаҳарларида офислар хизмати йўлга қўйилган бўлиб, саёхатчилар муаммоларига ўша ерда ечим топишади. Ва зарур бўлган барча маълумотларни топа оласиз (метро хариталари, тарихий обидалар, театрлар афишалари, замонавий китоблар).

ЙЎЛНИ ТАЪМИРЛАШСА ЯХШИ БЎЛАРДИ

Лео Тойшер. Эва Вольфшмитт. (Германия)

— Саёхат давомида озгина муаммага дуч келдик. Бухоро Арки яқинида гуруҳимиз аъзоси камерасини йўқотиб қўйди. Қидириб тополмагач, ички ишлар ходимига мурожаат қилдик, у бизга далда бериб, камерамиз албатта топилшини айтди. Камерамизни топиб, бизга топширишди. Буни қаранг, уни олган одам чет эл фуқароси бўлиб чиқди. Ўзбеклар жуда кечиримли халқ экан. Ички ишлар ходимлари чет эл фуқароси номидан узр сўраб, бу кўнгилхираликни унутишимизга далда беришди.

Бухородан Хивагача бўлган йўлнинг айрим жойлари ёмон аҳволда экан, автобусда узоқ йўл босганлигимиз сабабли жуда қийналдик. Йўлни таъмирлашса, яхши бўларди.

ҲАЙДОВЧИЛАР ЧУВ ТУШИРИШДИ

Шиня Тонака. (Япония)

— Ўзбекистон бизга жуда ёқди. Аммо шунинг айтиб ўтишим керакки, юртингизда такси ҳайдовчиларида муомала маданияти етишмас экан. Ахир аэропортдан тушганингизда биринчи

дуч келиб сайёхларни кутиб оладиган одамлар шулар. Уларнинг муомаласига қараб юртингиз ҳақида сайёхларда тасаввур пайдо бўлади. Афсуски, ҳайдовчилар бизни алдашга ҳаракат қилишди. Маҳаллий аҳоли 5 минг сўм билан етиб оладиган манзилга биздан 25-50 минг сўм сўрашди.

ЮРТ СОҒИНЧИ УСТУНЛИК ҚИЛАДИ

Искендер. (Москва)

— Ўзбекистонда туғилганман. Йигирма йилдан бери Москвада яшайман. Она юрт соғинчи устунлик қилган пайтларда келиб тураман. Интернетда Ўзбекистон ҳақида бериладиган барча маълумотларни кузатиб бораман. Илгари келганимда Ўзбекистонга кириш жуда муаммо эди. Хужжат тўғрिलाх кўп вақтни оларди, шу сабабли келиш фикридан қайтган пайтларим ҳам бўлган. Ҳозир келиб-кетишда ҳеч қандай муаммо йўқ.

Мадина АЛЛАБЕРГАНОВА
"Оила ва жамият" муҳбири.

GERMANIYALIK OILA MASHINADA O'ZBEKISTONGA 66 KUNDA YETIB KELDI

Германиялик фокусчи Тоби Ван Деиснер турмуш ўртоғи ва ҳали икки ёшга тўлмаган ўғли билан машинада 11342 километр йўл босиб, 66 кун деганда Ўзбекистонга етиб келди. Улар Буюк ипак йўли бўйлаб саёҳатни бошлашган эди.

Сайёҳлар 10 ой ичида турли мамлакатлар ва одамларнинг яшаш тарзи билан танишишни мақсад қилишган. Улар 2019 йилнинг сентябрь ойигача Хитойнинг шимолий қисмидан жанубигача кесиб ўтмоқчи. Кейин Лаос, Таиланд ва Малайзияга бориб саёҳатни якуنлайди.

— Ўзбекистонга етиб келганимизга тўрт кун бўлди, — дейди Тоби Ван Деиснер. — Юртингизга ўндан ортиқ давлатдан ўтиб, етиб келдик. Бу мамлакатга келиш кўп йиллик орзуим эди. Мен юртингиз ҳақида жуда кўп китоблар ўқиганман. Уша китоблар орқали Ўзбекистон ҳақида кўп маълум

мотларга эга бўлдим ва бу оиламизни ватанингизга саёҳат қилишга ундади. Турмуш ўртоғим билан мамлакатингиздаги тарихий обидалар, халқингиз урф-одатларини ўз кўзимиз билан кўришга ошдик. Хивага келишдан

аввал Нукусда бўлдик. Нукус билан Орол денгизи ва ҳатто Хиванинг ҳам табиати, одамлари бир-биридан фарқ қилар экан. Бу бизда катта таассурот қолдирди. Энди Бухорога, кейин Самарқандга йўл оламиз.

Назаримда Бухоро ва Самарқанднинг табиати ва одамлари ҳам ўзгача бўлса керак. Хивада бир оилани учратдик. Улар бизга жуда кўп ёрдам беришди. Энг қизиғи эса самимий, дилкаш ва меҳмондўстликлари бир-биридан умуман фарқ қилмайди. Саёҳатимиз ҳақида батафсил маълумот polarsteps.com/sirmobi ва шахсий веб-сайтимда бериб борилмоқда. Унда бошимиздан ўтганини ёзамиз, суратлар ва видео жойлаштирамиз. Бу Ўзбекистонга туристлар оқимини кўпайтиришга хизмат қилади, деб ўйлаймиз.

Хуршид ҚОДИРОВ,
Жонибек Қўзимуродов (сурат)
uzs.uz

Ўтган йили жиноят ишлари бўйича Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек туман судининг очик сайёр суд мажлиси бўлиб, унда фуқаро Сайёра Эгамовага (исм-шарифлар ўзгартирилган) оид жиноят иши кўриб чиқилди. Рост, судланувчининг бир оила бошига солган кўргуликларидан ёқа ушлайсиз. Ҳали турмуш қурмаган, фарзанд қадрини билмайдиган Сайёра 2014 йилдан 2016 йилга қадар бир аёлнинг икки боласига энагалик қилган ва улар билан бирга яшаган. Бир кун туз тотган жойга қирқ кун салом, дейди халқимиз. Аммо Сайёра бу оиланинг тузун еб, тузлугига тупурди. Яъни, ўзига ишониб топширилган икки норасида гўдак бошига не кунларни солмади. Гўдакларнинг бирини муттасил қийнаб келган бўлса, яна бирига ўргиликни ўргатди.

Самарқандлик Г.Бобоқулованинг ўзи уч йилдан бери энагалик қилаётган Москва шаҳридаги оиланинг 4 ёшли қизалогини ваҳшийларча ўлдиргани ҳақидаги хабар дунёни ларзага солди. Аниқланишича, аёл руҳий хаста бўлган, яъни шизофрениянинг оғир тури билан оғриган. Ҳар йили даволашга эҳтиёж сезган. Савол туғилади: ота-оналар фарзандларига энага танлаётганида унинг хатти-ҳаракатини, характери, руҳий соғломлигини ўрганадиларми? Ёки боласига қараш масъулиятидан қутулганига шукр қилиб ҳеч нарсани суриштирмайдиларми?

А.С.Пушкиннинг энагаси Арина Родионованинг Александрни шоир бўлишида катта хизмати бўлган. Буюк Британия ва Шимолӣ Ирландия биллашган қироллиги қирли Георг V нинг болалари энагаси Шарлотта Билл бу оиланинг энг яқин дўстига айланган. Абдулла Қодирийнинг «Ўткан кунлар» романидаги Юсуфбек Ҳожининг хонадонини хизматкори Ҳасанали нима сабабдан ушбу оилада ўз ўрнига эга бўлгани ҳаммамизга маълум. Бу энагалар ўзининг одоб-ахлоқи, oilavajamiat@mail.ru

тарбияси ва қолаверса, тарбиячи сифатида салоҳияти меҳри билан ўз вақтида болаларнинг кўнглидан жой олган. Психологлар тили билан айтганда энагаларнинг ҳам тоифаси бор: энага-бошлиқ, энага-хизматкор, энага-дугона, энага-робот...

Энага-бошлиқлар, қачонки боланинг онаси тажрибасиз, ўқувсиз бўлганда фарзанд тарбиясидан тортиб уй тутумигача ўзи назорат қилади. У она билан эмас, она у билан ҳисоблашади.

Энага-хизматкор эса оила аъзолари нима деса, ўшанга

қийин болаларга айнан шу энага қарагандан кейин ҳаётга қайтаркан. Бунинг сабаби жуда оддий: энага овқат пиширади, ухлайди, ҳамма вақт боланинг ёнидан бир дақиқа ҳам жилмас экан. Хулоса шу бўлганки, бола ёнидаги одамдан қанчалик меҳр кўрса, шунча тез оёққа туради. Англиялик ёзувчи Памела Грэварснинг «Мэри Поппинс» асари айнан ана шундай сеҳрли қалб эгаси бўлган энагалар: эгизаклар Жейн ва Майкл ҳамда осмондан тушган Мэри Поппинс исмли энаганинг саргузаштлари ҳақида.

ни ўргатиш эмас-ку. Тарбиячи ёки энага юқоридаги ишларни қўйиллатиб бажариши мумкин. Аммо бу болани яхши кўради, дегани эмас. Боланинг кўнглига йўл топиш эса жуда қийин, яъни болани алдаб бўлмайди.

Педагогика коллежларидаги ўқувчилар амалиёт ўташ учун боғчаларга юборилади. Аммо уларнинг ичида ҳаммаси юз фоиз бола тилини тушунади, деб айтолмаймиз.

Психологлар тили билан айтганда агар бола энагага талпинмас экан, у ҳеч қачон меҳрибон энага бўлолмайди.

итоат қилади.

Энага-дугонанинг яхши томони она билан яқинлиги, ёмон томони, она унга ҳеч қандай таъсирини ўтказолмайди. Ахир дугонасини хафа қилиб қўйиши мумкин.

Энага-робот эса барча ишни қўйиллатгани билан бола қалбига йўл тополмайди. Яна бир тоифа энагалар бўларканки, болалар уларни ўз онасидан ҳам кўра яқин кўраркан. Германияда номи тарихда қолмаган, аммо меҳрибонлиги билан ном қозongan бир энага ўтган. Меҳрибонлик уйда ҳам руҳан, ҳам жисман соғлиғи ёмонлашган, яшаб кетиши

Онасига фарзандларини ташлаб кетаётган бемехр аёл бегона гўдакка ёки қари кишиларга меҳр беришига эса сира ишонгимиз келмайди.

Бугун педагог кадрларни тайёрлайдиган олий ва ўрта махсус ўқув юртларида етарли даражада билим ва салоҳиятга эга бўлган энагаларни тайёрлайдиган бўлимларга эҳтиёж бор, менимча. Ёки мактабгача тарбия муассасалари учун етишиб чиқаётган мутахассислар қанчалик соҳасига фидойилигини бугун қандай аниқлаш мумкин? Тарбиячи ёки энаганинг иши фақат боланинг қорнини тўйғазиб, вақтида ухлатиш, расм чизиб-

Балки боғчаларда тарбиячиларни меҳрибон ёки тошбағирлигини синаш учун болалар орасига қўйиб, бир неча кун синаш керакдир. Болалар қочадиган, онасининг ортига яширинадиган боғча опалар, тарбиячилар ёки энагалар болалар тарбиясига масъулликни ўз зиммасига олмаганлари маъқулдир.

Мамлакатимизда фаолият юритаётган «Мэри Поппинс» каби ўқув марказларида очилган «Янги имконият» курсларида энагалик қилиш нияти борлар бир ой ўқитилмоқда. Аммо бу бир ой жуда кам назаримда.

Кўпчилик ота-оналар фар-

Ойна

зандларининг тақдирига шу қадар бефарқки, мана шундай агентликлардан ишончли энагаларни излаш ўрнига етти ёт бегонани ишга олишади. Ахир, қандай қилиб гўдакнинг тарбиясини бирор маълумотга эга бўлмаган инсонга ишониб топшириш мумкин?! Ахир, қандай қилиб ўз ота-онасига меҳр кўрсатмаган, қайнонасининг ҳурматини жойига қўйолмаган аёллар кекса отахону онахонларнинг кўнглига йўл топиши мумкин? Кейинги пайтларда ота-оналар пул топиш мақсадида фарзандларини билмаган, синалмаган, бирор маълумот олгани уёқда турсин, ўз оилавий ҳаётини ўнгламаган Сайёра каби тарбияга муҳтож кимсаларга ишониб топшираётган кўплаб ҳолатлар юзага қалқиб чиқмоқда. Фарзанд тарбиясида ана шундай лоқайдликка йўл қўйишнинг оқибати эса юқорида айтилгани каби жуда аянчлидир. Энг ёмони, болаларнинг болалиги ўғирланади, қолаверса, аёлга, онага, тарбиячига нисбатан нафрат уйғонади.

Баъзан ижтимоий тармоқлар орқали энагаларнинг болаларни жисмонан қийнаётгани, руҳий зарба етказаятгани ҳақидаги видеоларга кўзимиз тушади ёки хабарларни эшитиб қоламиз. Не ҳасратда катта қилаётган фарзандингизни бегона "қўлга" ишониб топшириш қанчалар осон деб ўйлайсиз. Боланинг келажада омадли ё омадсиз, иродали ё иродасиз бўлиб вояга етиши айнан сиз ёллаган энагага ҳам боғлиқлигини биласизми?

Францияда аёллар имкон қадар олий маълумот олишга ҳаракат қилишади. Бундан мақсад карьера қилиш ёки бирор соҳада ишлаш эмас, балки фарзанд тарбиясида олган билими асқотишини уйларкан. Шу тоғда бир доғишманднинг мана бу гапи ёдимга тушди: «Менга яхши оналарни беринг, мен дунёни яхшилаيمان». Мен эса бундай деб ўйлайман: «Бизга яхши аёлларни беринг, биз дунёни яхшилашимиз».

Барно СУЛТОНОВА

ISHLAR SALMOQLI, AMMO AJRIMLAR NEGA KAMAYMADI?

“Оила” илмий-амалий тадқиқот маркази Фарғона вилояти бошқармаси ҳамкор ташкилотлар билан биргаликда ўтган давр мобайнида 4138 нафар оилани яраштиришга эришди, натижада 5234 нафар бола ярим етим бўлишидан сақлаб қолинди. 264 нафар фуқаро суддан аризасини қайтариб олди.

Оила ҳаётининг ва насл-насабнинг давомийлигини таъминлайдиган муқаддас даргоҳ. Зеро, инсон қалбида аҳиллик, меҳр-оқибат туйғулари, илм-маърифатга ошно бўлиш кўникмаси, аввало, шу азиз масканда шакллана бошлайди. Бош қомусимизда оила жамиятнинг асосий бўлини, деб белгиланганлиги замирида ана шу миллий қадриятларимиз мазмуни мужассам. Фарғона вилоятида ҳам оила институтини мустаҳкамлаш, оилада соғлом муҳитни шакллантириш, оилавий миллий қадриятларни сақлаш, келажак авлодлар онгига маънавий-ахлоқий қадриятларни синдириб бориш ҳамда уларни оилавий ҳаётга тайёрлаш борасида муайян ишлар олиб борилмоқда.

“Оила” илмий-амалий тадқиқот маркази вилоят бошқармаси ва унинг ҳудудий бўлимлари аҳоли ўртасида “соғлом оила – соғлом жамият” концептуал гоясини ҳаётга изчил татбиқ этишга йўналтирилган давлат сиёсатини амалга оширишга бел боғлаган. Шу мақсадда замонавий оилаларни шакллантириш, ёшларни оилавий ҳаётга тайёрлаш, ажримларнинг олдини олиш, оиланинг ички муносабатлари, бой маданий, тарихий мерос ва анъанавий оилавий қадриятлар муаммолари бўйича тадқиқотлар ўтказиш асосида оила институтини мустаҳкамлашга

2 минг 273

оилада ажрим ҳолати кузатилганлиги оғриқли масалалардандир. Бунда энг юқори кўрсаткич эр ва хотиннинг ўзаро келишмовчилиги эканлиги таҳлил асосида аниқланди.

эътибор қаратмоқда. Маълумотларга қараганда, бугунги кунда вилоятда 929 мингдан зиёд оила бор.

– Оила мустаҳкамлиги жамият мустаҳкамлигининг гарови экан, бу борада оилавий ажримларга етакловчи омилларни таҳлил этишнинг ҳаётий аҳамияти бор, – дейди “Оила” илмий-амалий тадқиқот маркази Фарғона вилояти бошқармаси раҳбари Ҳамидахон Абдуганиева. – Оилавий ажримларнинг салбий оқибатларини кўпчилик, айниқса, катта ёшдагилар яхши тушунади. Шу боис ҳар бир инсоннинг суянчи саналувчи бу муқаддас даргоҳга дарз етмасин, деймиз. Бугунги кунда

вилоят ва туман, шаҳар ҳокимликлари, хотин-қизлар кўмиталари, маҳалла фуқаролар йиғинлари билан мазкур йўналишда ҳамкорликда иш олиб бормоқдамиз.

Вилоятда яраштириш комиссияларининг иш самарадорлигини илмий жиҳатдан ўрганиб, уларнинг фаолиятига замонавий медиация усуллари жорий этиш юзасидан аниқ чора-тадбирлар белгилаб олинган. Ўтган даврда “Сиз оилавий ҳаётга тайёرمىсиз?” ҳамда “Қариндошлар ўртасидаги никоҳнинг салбий оқибатлари” мавзусида ижтимоий сўровномалар ўтказилди. Муаммоларнинг таҳлилий натижалари асосида тадқиқот ишлари олиб борилмоқда. Вилоятдаги ҳар бир туманда сектор асосида яраштириш комиссиялари ташкил этилиб, ажрим ёқасида турган оилаларни яраштириш ишлари амалга оширилмоқда. Жорий йилнинг биринчи чорагида 1307 оила яраштирилди. Энг кўп ажрим ёқасига келиб қолган Данғара туманида 428, Марғилон шаҳрида 33, Қўқон шаҳрида эса 325 та оилани яраштиришга эришилди.

Шаҳар ва туманлардаги маҳалла

фуқаролар йиғинларидаги 1919 нотинч ва муаммоли оилалар рўйхати шакллантирилган. Масъуллар томонидан мазкур оилаларнинг муаммоларига биргаликда ечим топилиб, улардаги ижтимоий-маънавий муҳитни соғломлаштириш чора-тадбирлари кўрилмоқда. Яъни эр-хотин, қайнона-келин, қайнона-куёв ва оиланинг бошқа аъзолари ўртасида юзага келган келишмовчиликларни бартараф этиш мақсадида ҳар бир тараф билан алоҳида суҳбатлар олиб борилиб, муаммоларнинг туб моҳияти аниқланмоқда. Нотинч оилалар мурасола келтирилиб, уларга маҳалладаги намунали оилалар ва маҳалла фаолларидан мураббийлар бириктирилмоқда. Афсуски, олиб борилаётган тарғибот ишларига қарамасдан, шаҳар ва туманларда ажримлар учрамоқда. Вилоятда 2273 та оилада ажрим ҳолати кузатилганлиги оғриқли масалалардандир. Бунда энг юқори кўрсаткич эр ва хотиннинг ўзаро келишмовчилиги эканлиги таҳлил асосида аниқланди.

Данғара, Учкўприк ва Фурқат туманида никоҳланувчи ёшларни оиланинг маънавий-ахлоқий асослари, унинг иқтисодиёти, бюджетини юритиш, репродуктив саломатлиқни мустаҳкамлаш бўйича билим ва кўникмаларини ошириш тизими – “Бўлғуси келин-куёвлар инновацион мактаби” ташкил этилди.

Марказ томонидан ночор аҳволда яшаётган оилалар ҳам ўрганилиб, уларнинг шароитини яхшилаш мақсадида махсус ўқув курслари ташкил этиш режалаштирилган. Уларнинг бандлигини ошириш мақсадида тадбиркорлик, фермерлик, деҳқончилик ва ҳунармандчиликка йўналтириш учун мутахассислар жалб этилиши, банкдан кредит олишларида ва уни тўғри сарфлашда ёрдам беришни мақсад қилган “Оила” маркази очик мулоқот, сайёр қабул ва давра суҳбатлари ўтказиб келаётир.

Маъсуджон СУЛАЙМОНОВ

uz.uz

Chinni idish sinsa ham, chinni ko'ngil sinmasin...

– Лайло, бизнинг уйда бирорта чинни буюм синмаслиги керак. Худо кўрсатмасин, битта-яримта пиёла ёки ликопчанинг чети учса борми, нақ балога қоламан. Қайнонам-ку, майли, эрим ҳам катилган идишга кўзи тушиб қолса, “Сен келгандан буён уйда бутун идиш қолмади”, деб бир “ниши”ни санчиб олади.

– Ахир янги келинсан, дарров қойишмас бўларди. Кунчи кеча кичик келинкойим елим тоғорачани газ печининг ёнига қўйиб, бир томонини эритиб юборди. Ойим: “Хижолат тортманг, секин-аста ўрганасиз, қизим” деб қўйдилар, холос.

– Менинг қайнонам бироз инжирқоқ-да. Балки ўзим ҳам рўзгор ишларига уқувсизлик қилаётгандирман. Азбаройи чинни синдиравеганимдан уялиб, яқинда ойимникидан бир қанча янги идишлар олиб келдим.

Икки дугонанинг суҳбатини эшитиб кулшимни ҳам, куйишимни ҳам билмай қолдим.

Кундалик ҳаётда болақайлар эҳтиётсизлик қилиб бирор чинни идишни синдириб қўйса: “Келган бало шунга урсин” деймиз-у, уни юпатамиз қўямиз. Аммо аёллар, келинлар, қизларнинг чиннилар борасидаги эҳтиётсизлиги у қадар муаммо тусини олмаган эди. Буни ўйлаб кўриш керак.

Чунки дастурхондаги чети учган чиннилар аксарият эркакларнинг гашини келтиради. Ёши улуғларимиз ҳам гап орасида: “Чети учган, сири кўчган идишлардан фойдаланманглар, беҳосият бўлади”, дея таъкидлаб қўйишади. Шунга қарамай чинни синиши, сири идишнинг сири кўчишию елим буюмларнинг эриб кетишини фақатгина эҳтиётсизлик оқибати деб қарашимиз тўғри бўлармикин? Бундай нохуш ҳолатлар рўй беришини ҳеч ким хоҳламайди албатта.

Лекин балоғат ёшига етган қизларимизга иб-ҳаёли бўлгин, кўл-оёгинг чаққон бўлсин, дея насиҳат қиламиз, уй-рўзгор ишларида

эҳтиёткорроқ бўлишлари лозимлигини тайинлашни баъзан унутиб қўямиз. Онали айнан шу жиҳатдаги эътибор берган қизлар қоқилмайди.

– Умидаҳоннинг хонадонимизга келин бўлиб келганига ҳадемай етти йил бўлади, – дейди Хонзода Етмишова. – Келиним ниҳоятда саранжом-сарашта. Ҳалигача бирор марта идиш-товокларнинг “чирс” этган овозини эшитмадим. Шу қадар эҳтиёткорлик билан оёқ учига юриб иш қиладики, ҳатто йиғилган пўчоқларни баъзан қачон бўшатиб келганини ҳам кўрмай қоламан. Бу кудам берган яхши тарбиянинг меваси, аслида.

– Маҳаллада мутахассис бўлиб ишлайман, – дейди Барно Дўстова. – Оилалардаги турли муаммолар, қайнона-келин муносабатларига аралашшга тўғри келади. Баъзида қайноналар: “Идиш-товокларимни синдириб-синдириб охири тамом қилди”, дея келинидан нолишади. Ишлатилгандан кейин синади-да, опа, чинни синса синсин, аммо ин-

Oila sabog'i

соннинг қалби синмасин, оиласи дарз кетмасин, деб вазиятни юмшатишга ҳаракат қиламиз. Кўпинча оилавий низолаarga мана шундай кичик-кичик эътиборсизликлар ҳам сабаб бўлаётгани ачинарли ҳолдир.

Аслида келинчакларда янги рўзгор, янги хонадонга қўниқиб, мослашиб кетгунча идиш-товокларни эҳтиётсизлик қилиб эмас, ҳаяжонланиб синдириб қўйиш, ош-хона анжомларини бир-бирига уриб, тарақлатиб юбориш ҳолатлари кўп учрайди. Қайнонажонлар, илтимос, бундай пайтда “сершовқин” келинингизга бироз бағри кенглик қилинг. Токи, ота уйини қўмсаб юрган келинчакнинг қаттиқ танбеҳингиздан кўнгли синмасин! Биргина чиннинг синиши ёки чети учини катта кўнглисизликка сабаб бўлмасин!

Келинчакларга ҳам айтар сўзимиз бор: Эҳтиёткорлик, саранжом-сарашталик ҳам сиз учун фазилат, зийнатдир. Чунки келинлик санъатида аҳамиятсиз, иккинчи даражали жиҳатнинг ўзи йўқ.

Гулноза ТУРҒУНБОЕВА

OILADA TARTIB BO'LSA, JAMIYATDA TARTIB BO'LADI

Мукаддас кўрғон ҳисобланган оилага мамлакатимизда давлат сиёсати даражасида эътибор қаратилиши бежиз эмас. Бинобарин, инсоннинг комил шахс сифатида шаклланиши, ҳаёти давомида яхши фазилатлар ёки зарарли иллатларни ҳам оилада ўрганади. Биринчи тарбия ўчоғи ҳисобланган оилада миллат келажиги улғаяди. Чунки оила жамиятнинг негизи, ҳар бир шахснинг онгиди, хатти-ҳаракатида болалигидан бошлаб шаклланидиган барча фазилатлари, ниятлари, маслаклари амалга оширадиган маскан ҳамдир.

Бордию оила нотинч бўлса, оилада тарбияга эътибор берилмаса, миллат қанча буюк бўлса ҳам, бу миллат дунёда узоқ яшай олмайди. Абдурауф Фитрат оила тақдирида юрт ва халқ бахтини кўриб: "Қаерда оила муносабати кучли интизом ва тартибга таъна, мамлакат ва миллат ҳам шунча кучли ва тартибли бўлади", деб ёзди.

Ўзбекистонда оилани ривожлантиришга глобал даражада Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Барқарор тараққиёт мақсадлари доирасида, шунингдек, 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси доирасида қаралди. Зеро, оила институтини ривожлантириш борасида кўзга кўриниб қолган камчилик ва нуқсонлар миллат генофондига, демографик мувозанат ва соғлом авлод тарбиясига таъсир қила бошлаган эди. Оилани ривожлантириш масалалари бўйича давлат, фуқаролик жамияти институтлари ва хусусий сектор ҳамкорлиги йўқ даражада, иккинчидан, оила институтини ривожлантириш борасида илмий тадқиқотлар ихтисослиги тор, ҳозирги ҳаёт воқелигидан узилиб қолган, илмий тадқиқотларнинг борини ҳам амалиётга татбиқ этиш масаласи ўлда-жўлда бўлиб қолаётган эди. Бу каби камчиликлар қаторига оилани мустақамлаш борасида қонунчилик механизми, мутахассислар, кадрлар масаласи, тарихий маданий салоҳиятдан фойдаланиш ҳам орқада қолган эди.

Оила – ҳар бир шахсда болалигидан бошлаб шаклланидиган инсоний фазилатлар, эзгу истаклар, қадриятлар камол толадиган, минг йиллар давомида шаклланган ўзбек халқининг қадриятлари ва маънавий мероси раънақини таъминловчи тарбия масканидир.

Оилада отанинг ўрни

Турмушда эркакнинг етакчилиги менталитетимизда муҳим ўрин тутати. Эркак киши ўз хулқ-атвори билан оилада тўқис муҳит яратиши, фарзандларида ахлоқий сифатларни тарбиялаши лозим. Ота фарзанднинг кўз ўнгиди намунали шахсга айланмас экан, бундай оила ҳеч қачон мукамал бўлмайди. Халқимизда азал-азалдан: "Ота бўлиш осон, лекин оталик қилиш қийин", деган нақл бор. Фарзандларимиз отаси билан фахрланиши, ундан ўрнак олиши зарур;

Оилада миллий қадриятлар устуворлиги

Буюк аждодларимиз тарбияга, оила ва ундаги ахлоқий муҳитга эътибор қаратишган бу борадаги насиҳатномалар, одоб-ахлоқ мавзусидаги асарлар таллайгина. "Қобуснома", "Ҳикматнома", "Қутадғу билиг", "Ҳайрат ул-аброр" ва бошқалар. Ҳадиси Шарифда ҳам имонли

бўлиш, ҳаромдан ҳазар қилиш, бир-бирига меҳрибон ва оқибатли бўлишга даъват этувчи ҳикматлар зикр этилган. Халқимиз миллий руҳдаги урф-одатлари, анъаналар ва удулларининг оила муҳитига таъсири натижасида фарзандларимизда ижобий хислатлар шакллана боради.

Фарзанд тарбиясида онанинг ўрни

Оиладаги тарбиянинг самарадорлиги асосан бу жараёнда онанинг иштироки билан ўлчанади. Фарзанд ўз хусусиятлари, салоҳиятининг 60 фоизини онадан олади. Чунки онанинг фазилатлари, маънавий етуқлиги ва заковат белгилари болага ўтиши исботланган ҳақиқатдир.

Мана шундай омиллар мужассамлашган оила доим фаровон ва барқарор

бўлади. Бундай соғлом муҳитда вояга етган фарзандлар эса жамият ривожига салмоқли улуш қўша олади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 27 июндаги "Ўзбекистон Республикасида оила институтини мустақамлаш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида"ги қарориди мамлакатимизда оилани ривожлантиришга глобал даражада Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Барқарор тараққиёт мақсадлари доирасида, шунингдек, 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси доирасида қаралиши эътироф этилган.

Шу билан бирга, ушбу соҳада давлат сиёсатини муваффақиятли олиб боришни тўхтатиб турувчи бир қатор тизимли муаммо ва камчиликлар оила институтини мустақамлаш соҳасида ислохотларни тўлиқ рўёбга чиқаришга ва белгиланган мақсадларга тўқинлик қилаётганлиги ҳам таъкидланган. Жумладан, кўрсатиб ўтилган камчиликлар қаторида оилада, таълим муассасаларида маданий-тарихий мерос салоҳиятидан сўт фойдаланилаётганлиги кўрсатиб ўтилган.

Жамият институтлари тизимида ўзининг тарихий-маданий ўрни, демографик хусусиятлари ва ижтимоий педагогик функциялари нуқтаи назаридан оила алоҳида ўрин эгаллайди. Қадимдан жамиятдаги ижтимоий муносабатлар, сиёсий, ҳуқуқий ва иқтисодий омиллар оилани алоҳида микроинститут сифатида шаклланишига таъсир этса, ўз навбатида оила ҳам жамият ҳаётига, этномаданий ва тарихий ривожланишининг узеиллигини таъминлашга имкон яратди. Шундай экан, мукаддас кўргонимизни авайлайлик. Унда ўтмишимиз ва келажакимиз мазмуни битилган.

Ситора АКРОМОВА

"Оила" илмий-амалий тадқиқот маркази махсус ўқув курслари бўлим бошлиғи.

AHOLINI RO'YXATGA OLISH, DAVLATGA NIMA BERADI?

Давлатимиз мустақилликка эришгандан буён аҳолини рўйхатга олиш тадбири ўтказилмаган. Ўзбекистон Республикасида бу тадбир сўнгги бор собиқ иттифок даврида, аниқроғи 1989 йилда ўтказилган. Ҳолбуки, ҳар бир жамиятда аҳолини рўйхатга олиш камида ҳар 10 йилда ташкил қилиниши тартибга айланган. Энди бу тадбир Ўзбекистонда ҳам йўлга қўйилади. Бунга, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 5 февралдаги "Ўзбекистон Республикасида 2022 йилда аҳолини рўйхатга олишни ўтказиш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида"ги фармони асос бўлади. Фармоннинг 2-бандида аҳолини рўйхатга олишнинг устувор жиҳатлари алоҳида қайд этилган. Улар қуйидагилардан иборат: аҳолини рўйхатга олиш мамлакатда яшовчи барча аҳолига тегишли бўлган демографик, иқтисодий ва ижтимоий маълумотларни йиғиш, умумлаштириш, баҳолаш, таҳлил этиш ва эълон қилишнинг ягона жараёнини ўз ичига олиб, аҳоли тўғрисидаги маълумотларнинг асосий манбаи ҳисобланади. Худудларни ривожлантириш ва жамиятнинг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламларига ёрдам кўрсатиш бўйича сиёсий ва бошқарув қарорларини қабул қилиш учун зарур маълумотларни олиш имконини беради. У аҳоли сонини ишончли ҳисоблаш, шунингдек, аниқ белгилаб қўйилган ягона ҳисобга олиш даврида аҳолининг жинси, ёши, oilavajamiat@mail.ru

фуқаролиги ҳамда бошқа демографик, ижтимоий ва иқтисодий хусусиятлари бўйича яқка тартибда ҳисобга олиш ва батафсил тавсифлашнинг универсал усулини ишга солган ҳолда расмий статистика тизимида асосий роль ўйнайди. Юқорида қайд этганимиздек, бизда яқин 30 йил мобайнида аҳолини рўйхатга олиш чора-тадбирлари амалга оширилмади. Бу ўз навбатида, объектив маълумотларни йиғиш ва ижтимоий-иқтисодий режаларни аниқ режалаштириш масалаларига соя солди, албатта. Яъни, қаерда ва қачон бутун аҳолига реал қамраб оладиган шифохона қуриш, мактаб барпо этиш, талабларга мос мутахассислар тайёрлаш каби ижтимоий масалалар хира торта бошлади.

Тарихий манбаларга кўра, аҳолини рўйхатга олиш қадимий даврларга бориб тақалади. Аниқроғи, давлатчилик шаклланиши билан аҳолини ўз даврига мос равишда рўйхатга олиш кўринишлари пайдо бўлган. Уларнинг энг асосийлари қуйидагилар ҳисобланган:

биринчидан, давлат ўзига юклатилган вазифаларни ижро қилиши учун ғазнасига солиқ йиғиши, солиқлар қанча тушишини олдиндан башорат қилиш учун эса мамлакатда фуқароларнинг рўйхати зарур бўлган. Аҳолини рўйхатга олишнинг дастлабки куртаклари шу зарурат ҳосиласидир.

иккинчидан, мамлакатни ташқи - ички ёвдан асраш учун ҳарбий аскар ва зобитлар зарурати бўлган. Уларнинг сони қанча, ёши нечада-

лигини билиш учун аҳоли рўйхатига эҳтиёж туғилган.

Аҳолини рўйхатга олиш қадимги Миср, Афина, Рим ва Хитойда пайдо бўлган. Кейинчалик, бу тартиб Европа мамлакатларида ҳам йўлга қўйила бошлаган.

Ҳозирги кунга келиб, дунё тажрибасида аҳолини рўйхатга олиш хилма-хил ва ранг-барангдир. Ҳар бир давлат ўз географик жойлашуви ва миллий таркибидан келиб чиққан ҳолда бу жараёни ташкил қилади. Лекин бутун инсоният учун умумийлик кўрсаткичлари ҳам мавжуд бўлиб, у аҳолини рўйхатга олиш дастури дейилади. Дастурда рўйхатга олиш аниқтаси муҳим ахборот воситаси ҳисобланади. Бу анкета аҳоли ҳақидаги маълумотларни олиш учун зарур бўлган саволлардан таркиб топади. У масалан, манзили: доимий ёки вақтинча истикомат қилиш жойи; демографик аломатлари: жинси; ёши; оилалиги; фуқаролиги, ирқий мансублиги; миллати; маълумоти; диний эътиқоди ва шу кабилар ҳақидаги саволлардан иборат.

Хорижий манбаларни ўрганиш ва таҳлил қилиш жараёнидаги хулосаларимизга таяниб, аҳолини рўйхатга олишга қуйидагича таъриф берилади: "Аҳолини рўйхатга олиш – алоҳида бир мамлакат аҳолисининг чекланган бир қисми ёки тўлиқ барчасининг мўйян давр ҳолатига тааллуқли бўлган ижтимоий, иқтисодий ва демографик кўрсаткичларни йиғиш, уларга ишлов бериш ва таҳлил этиш натижасида тўпланган маълумотларни эълон қилиб,

чоғ этиш фаолиятидир."

Президентимизнинг юқорида қайд этилган Фармонининг 5-бандида: "Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси, Иқтисодиёт ва саноат вазирлиги, Молия вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги, Адлия вазирлиги бошқа манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда 2019 йил 1 июлга қадар муддатда қуйидагиларни назарда тутувчи Ўзбекистон Республикасининг «Аҳолини рўйхатга олиш тўғрисида»ги қонуни лойиҳасини ишлаб чиқсин ва Вазирлар Маҳкамасига киритсин", деб алоҳида кўрсатилган. Шу боис, бош вазифа – ушбу қонунни давр талабига мос ва миллий менталитетимизга хос равишда ишлаб чиқиш ва қабул қилишдир. Сўнгра аҳолини рўйхатга олиш бўйича қабул қилинган концепция талаблари ҳамда 2022 йилда аҳолини рўйхатга олишни ўтказишга доир комплекс чора-тадбирлар дастурини ўз вақтида ва тўлиқ ижро этиш, самарадорлиги юқори бўладиган қўшимча чоралар бўлса, уларни ҳам жадал амалга оширилиши мақсадга мувофиқ. Бунда қўшниларнинг, шунингдек, ривожланган мамлакатларнинг бу борадаги самарали тажрибаларидан фойдаланишимиз даркор, албатта.

Бу борада амалга ошириш лозим бўлган чора-тадбирларнинг ижобий натижаси, жамият олдида турган долзарб муаммоларга ойдинлик киритиш имкониятини яратди.

Низомиддин ҲАЙДАРОВ,
иқтисод фанлари доктори,
профессор.

Дилноза Раҳматова:
6 карра Ўзбекистон чемпиони, “Халқаро тоифадаги спорт устаси”, 7 карра Осиё чемпиони, Жаҳон кубоклари ва Жаҳон чемпионати олтин, кумуш ва бронза медаллари соҳибаси. Осиё ўйинлари кумуш ва бронза медали совриндори, Зулфияхоним номидаги Давлат мукофоти соҳибаси.

Дилноза РАҲМАТОВА:

“SPORT HAYOTIM MAZMUNIGA AYLANGAN”

Иигирма бир ёшида юрт номини дунёга танитган паркентлик спортчи киз Дилноза РАҲМАТОВАНИ суҳбатга чорладик.

– Дилноза, сиз танлаган спорт турида машғулотлар асосан сув ҳавзасида олиб борилади. Дастлаб катта дарёлардан сузиб ўтиш, чуқурликни ҳис қилиш ёш киз учун қандай кечди?

– Эшак эшиш спорти билан 7 йилдан бери шугулланаман. Ушбу спорт турига дадам етаклаб келганлар. Бошида қайиққа чиқиб, эшакларни ушлаганимда қўлларим қалтираб, сувга тушиб кетишдан чўчиганман. Бир неча бор қайиғим ағдарилиб, чўкиб кетай деганман. Дадам хафа бўлмаслиги учун қийинчиликларни сездирмаганман. Секин-аста ўзимда ишонч ва қатъийлик пайдо бўлди. Тенгдошларимдан ортда қолмаслик учун интилим, курашдим. Қўрқув ўрнини “ҳали эплаб кетаман”, деган ишонч ҳисси эгаллаб бошлади. Бошқалар 4 ой меҳнат қилиб ўрганадиган машқни бир ойда ўзлаштирдим. Биринчи марта ўзим мустақил Чирчиқ дарёсини кесиб ўтганимда устозим, елкамга қўл қўйиб “Баракалла, сен қўрқувни енгдинг”, деганди.

– Ушбу спорт турини танлаганингизга атрофдагилар нима дейишган? Чунки, бу спортда асосий чемпионлар ўғил болалар.

– Ҳаммага бирдек ёқиб бўлмади. Атрофдагиларнинг баъзилари “Жасоратингга қойил” дейишса, “Сенга бошқа спорт тури йўқми?” дейдиганлар ҳам топиларди. (Ўзбекчилигимизда шундай гап бор, ўғил болалар қиладиган ишни қизлар қилса уят бўлади). Ҳеч кимнинг гапига парво қилмадим. Қўлга киритган ютуқларим билан ушбу спорт турига лойиқлигимни исботлай олдим, деб ўйлайман.

– Эшак эшишнинг саломатлик учун зарарли томонлари бор

деб эшитдик... Жароҳат олган пайтларингиз ҳам бўлганми?...
–

Бу спорт билан шугулланганда танага деярли жиддий жароҳат етмайди (бокс, каратэ турларидан фарқли равишда). Аммо машғулот очик ҳаво ва сувда ўтказилиши сабабли шамоллаш, жисмоний юклама ва доимий совуш натижасида тос, бел соҳасидаги радикулит ва шунга ўхшаш касалликлар юзага келиши мумкин. Бундай касалликлардан йироқ юришни истаган спортчи гигиена талабларига риоя қилиб шугулланиши шарт. Машғулотларни тўғри ташкил қилиш (мураббий маҳорати) ҳам муҳим аҳамиятга эга.

Биз фақат сувда шугулланибгина қолмай, тош кўтарамиз, югурамиз, сузамиз. Бу спортни танлаган спортчи ҳар томонлама кучли, тезкор ва элчил бўлиши керак. Икки йил олдин машғулотларда жисмоний зўриқиш натижасида юрагимда жиддий муаммо пайдо бўлган. Ҳаттоки шифокорлар шугулланишимни тақиқлаб қўйишган. Даволашнилардан сўнг ўзимни яхши ҳис қилдим ва яна машғулотларни давом эттирдим.

– Қайиқни ҳаракатга келтириш

учун қандай спорт анжомларидан фойдаланилади?

– Эшак эшишнинг уч тури бор. Гуруҳ бўлиб, бир эшакли ва икки эшакли. Мен бир эшакли тури билан шугулланаман. Фойдаланадиган спорт асбобларим – қайиқ ва бир дона эшак. Улар хориждан келтирилади. Шунинг ҳам айтиб ўтиш жоизки, терма жамоа аъзоларига спорт кийимлари, асбоб-анжомлар олимпия қўмитаси томонидан берилади. Аслида бир дона қайиқ 3 минг АҚШ доллари баҳосида сотиб олинади. Чунки бу асбоблар юртимизда деярли тайёрланмайди, асосан хориждан келтирилади.

– Мазкур спорт турини ривожлантириш учун нималарга эътибор бериш керак, деб ҳисоблайсиз?

– Инсоннинг табиатига хос сифат: қанча шароити яхши бўлса, бунданда ортигини хоҳлайди. Ҳозирги кунда Тошкент шаҳри ҳамда вилояти бўйича тўртта сув ҳавзаси бор. Маълумотларга кўра, юртимиздаги ўн иккита вилоятдан еттитасида бу спорт билан шугулланиш учун шароит мавжуд, қолган бештаси-чи? Спортга бўлган талабни қучайтириш учун машғулот ўтадиган сув ҳавзаларини кўпайтириш керак, деб ўйлайман.

Чирчиқ олимпия захиралари мактабига айнан шу спорт тури

бўйича болалар 10-12 ёшдан қабул қилинади. Болаларни янаям ёшлигидан қизиқтириб, меҳр уйғотиш керак. Чунки эшак эшиш катта сабр талаб қилади. Масалан, мен шугулланишни бошлаган вақтим, мураббийим кўлида 10 нафар қиз эдик. Бугунга келиб 2 нафар спортчи қолганмиз. Болага қанча ёшлигидан сабрли бўлиш, меҳнат қилиш ўргатилса, шунча самараси яхши бўлади.

– Аёл ва спорт, бу жумлаларнинг бир-бирига боғлиқлигини қандай жиҳатларда кўрасиз?

– Соғлом аёлдан, соғлом фарзандлар дунёга келади, деб бежиз айтишмаган. Ахир болани маънан етук қилиб тарбиялаш онадан қанча куч-қувват талаб этади? Спорт билан шугулланмаган аёллар ҳам соғлом фарзандлар вояга етказётган бўлиши мумкин, буни инкор қилмоқчи эмасман. Аммо биламанки, спортчи оналар oilasida муҳит бошқаларникидан фарқ қилади. Фарзанд тарбияси ҳам, онги ҳам ўзгача шаклланади. Ўз oilam мисолида таққослайдиган бўлсам онам ҳар куни тонгда туриб, энг аввало, спорт билан шугулланади. Уларни тушкун кайфиятда юрганини кўрмаганман. Ҳамиша ҳар қандай муаммони осонлик билан енгилга ўзларида куч топган. Мен ҳам oila курсам, келажақда фарзандларимни спорт билан шугулланиши, соғлом бўлиши учун қўлимдан келганича ҳаракат қиламан.

– 2017 йилда Зулфия мукофоти билан тақдирлангансиз. Бу мукофотга ҳужжат топширишга сизни нима ундаган? Ёки ўзингизни муносиб деб билганмисиз?

– Қатор-қатор медаллар олиб, дунё кўрдим дегани, мукофотга лойиқман дегани эмас. Менимча, Зулфияхоним номи, ҳар бир ўзбек қизининг қалбида бўлиши керак. Асли мукофот аёл деган номга лойиқ яшашда, деб биламан. Ушбу мукофотни саралаётганлар мени ҳам лойиқ қўришибди, демак ўзбекнинг бахтли фарзанди эканман. Елкамдаги масъулият янада орди. Мақсадларим сари олға интилар эканман, юртим шаънини янада юқориларга кўтаришдан ҳечам чарчамайман.

“Оила ва жамият” муҳбири
Василабону ҲАБИБУЛЛАЕВА
суҳбатлашди

oilavajamiyat@mail.ru

OTAMDAN QOLGAN UYGA DA'VOGARLIK QILYAPMAN

Тахририятга Фаргона вилоятдан қўнғироқ қилган Муаззам Ортиқованинг (исм-шарифлар ўзгартирилган) муаммоси бизни ушбу воқеани мухлислар муҳокамасига қўйишга чорлади. У ҳозир бургага аччиқ қилиб, кўрпага ўт қўядиган ҳолатда. Аёлни аламзадалик йўлига бошлаган воқеалар ҳақида ўқигач, биргалашиб унинг муаммосига ечим топармиз деб, ўйладик.

СИНФ РАҲБАРИМ ЎҒЛИГА КЕЛИН ҚИЛДИ

— Менинг бу ҳаётдаги энг катта хатоим — эрта турмушга чиққаним, — дея сўз бошлади М.Ортиқова. — Мактабда ўқиб юрган кезларим синф раҳбаримнинг менга меҳри тушиб, ўғлига келин қилмоқчи бўлиб қолди. Синфдошларим битириш имтиҳонига тайёргарлик кўриб, китоб варақлаб юрган кезларда мен тўй ҳаракатида эдим. Бўлғуси қайнотам ўқитувчи бўлгани боиси битирув имтиҳонларидаги баҳоларимни ўзи тўғрилаб берди. Бу — 1985 йилнинг гапи. Уша пайтларда: “Нима учун мактабни битирмаган қизни турмушга узатяпсиз, ахир ҳали бу гўр-ку”, дегувчи топилмаган. Дадам дала шийпонида қоровул, онам эса уй бекаси, 6 боланинг тарбияси билан банд эди. Қайнотам тўйни тезлатамиз, деб оёқ тираб туриб олгани учун дадам бир амаллаб мени узатган, тузукроқ сеп қилишга ҳам имкони бўлмаганди. Қайнонам билан биринчи жанжал ҳам сепсиз, ҳеч вақоси йўқ келинлигимдан бошланди. Эндигина мактабни битирган, ҳали кўнглидан ўсмирлик эркаликлари кетмаган қиз учун унинг ҳар кунги жанжал тўпалонларини кўтариш оғир кечди. Бир кунни хўжайинимни кўйлагини дазмол қилиш учун овсинимдан даз-молини бериб туришини сўрадим. Қайнонам бунни эшитиб, роса жанжал кўтарди. “Отангни битта дазмол олиб беришга кучи етмайди, боламни ҳам камбағал қиласан”, деб тана-ю дашмон қилди. Қорнимда уч ойлик ҳомила билан ота уйимга аразлаб кетиб қолдим. Орадан икки кун ўтгач, онам мени қайнонамнинг уйига олиб келди. Не кўз билан кўрайки, ҳовлида онам қилган сандиқ, кўрпалар, кроват ёниб, кул бўлганди. Кетганимдан сўнг қайнонам нарсаларимни ҳовлига олиб чиқиб ёқиб юборибди. Келинлик хонадонимга охири қадам босишим шу бўлди.

Маҳкам Абдуллаев чизган сурат

АЖРИМДАН КЕЙИНГИ ҲАЁТ

Орадан олти ой ўтгач, қизалоғим Нодира дунёга келди. Туғуруқхонага фарзандини кўргани на эрим, на мени ҳавас қилиб келин қилган қайнотам ҳол сўраб келмади. Фақат қайнукамдан хўжайинимнинг паспортини бериб юборибди. Туғилганлик тўғрисидаги гувоҳномани олгач, паспортни укам қайтариб ташлаб келди. Хуллас, қизимнинг тирик етимлиқдаги ҳаёти бошланди. Нодира бир ёшга тўлгач, ил йигирув фабрикасига ишга кирдим. Ун йил фабрикада ишлаб сингилларимни турмушга узатиш, укамни уйлантиришда ота-онамга ёрдам бердим. Уша пайтда: “Ҳали ёшсан, турмушга чиқиб, ўз ҳаётингни изга қўй”, деб маслаҳат берувчилар топилмади. Уйимизга келин келгач, катта хатога йўл қўйганимни тушуниб етдим. Чунки келиннинг “хурмача” қилиқлари, ҳеч қаерда ишламай, “бели оғрмай” нон ейиши менга малол кела бошлади. Фабрикага ишга жойлаштириб қўйдим, эпполмади, дўконда сотувчи бўлиб иш бошлади, камомад туфайли бўшатиб юборишди.

ҚИЗИМ МЕНГА ОВСИН БЎЛДИ

Ўттиз ёшимда бир эркак билан танишиб қолдим. Янги ҳаёт бошлаш истагида унга турмушга чиқдим. У қизимни ҳам ўзим билан бирга олиб кетишимга рухсат берди. Биз жуда ҳам бахтли ҳаёт кечира бошладик. Турмуш ўртоғим янги уй қуришни бошлаган экан. Уни охирига етказдик, уйлари таъмирдан чиқардик. Табиатан жуда ҳаракатчанман. Меҳнат қилмасам, зеркиб қоламан. Шу сабаб эртадан кечгача тиним билмай ишлайман. Хўжайиним аввалги аёлидан фарзанд кўрмаган экан. Умид билан яшадим,

Арқонни узун ташлаб, келин ва укам кўрсатган қароматларини ҳар бирини тугун қилиб боравердим. Пичоқ бориб суякка қадалгач, арқондаги тугунларни ечиш пайти етди. Охири бир қарорга келдим. Туман кадастр бўлимига бориб, ҳовлидан ўзимга тегишли қисмини ажратиб беришларини сўрадим. Укам эса тамоман норози. Холимдан бирор марта хабар олмаган жигаримдан шундай йўл билан ўч олишга, ўз ҳақ-ҳуқуқимни талаб қилишга қарор қилдим.

лекин бу бахт менга иккинчи марта насиб қилмади. Иккимиз ҳам Нодирага суяниб қолдик. Нодира ҳавас қилгулик қиз бўлди. Уни олий маълумотли қилишни режалаштириб юрган кунларим хўжайиним бир гапни айтиб қолди: “Нодирани укам Ҳалимжонга келин қиламиз”...

Мен дод солдим. Қизим йиғлади, аммо бу шартга кўнмасам ота уйимга қайтиб кетишим зарур эди. Ҳамма фарзандини хурсандчилик билан турмушга узатса, мен зор қақшаб, норози бўлиб қузатдим. Куёв ҳам шундай эмасмикан, деган савол қийнади. Афсуски, у ҳам бепушт экан.

БИЗГА ОҒИРЛИГИНГИЗ ТУШМАСИН!

Хуллас қизимни бефарзанд ўтишини истамадим ва она-бола кўч-кўронимизни йиғиштириб, укам-

ни уйига қайтиб бордик. Бу пайтда ота-онам оламдан ўтган, ҳовлида укам оиласи билан яшарди. Қайтиб келган куним келинимиз: “Ўз кунингизни ўзингиз кўринг, бизга ортиқча юк бўлманг, ташвишим ўзимга етади”, деди.

Бу орада қизимни иккинчи марта турмушга узатдим. Куёвим инсофли чиқиб қолиб, мени ҳам бирга яшашимни айтди. Етти йил куёвимникида яшадим. Маҳалладагилар ҳадеб қайнонаси билан яшайди, деган гапни таъна қилавергач, уларнинг тинчини бузмаслик учун яна укамни уйига кўчиб келдим. Энди мен учун чинакам оғир кунлар бошланди. Қўлимда на бирор касб-хунарим, на тайинли ишим бор. Бирортаси эшигимдан кириб “Сизга нима ёрдам керак?” деб қолармикан, деган умид билан яшадим. “Бир товукча ҳам, дон керак ҳам, сув керак”, деганларидек қозон қайнатмасам бўлмайди. Тирикчилик азоби жонимдан ўтгач, Қозғистонга ишлагани кетдим. Ёз бўйи ишлаб топган пулимга қишни чиқариб олдим. Баҳорда яна кетаман, кузда келаман. Шу зайлда кунлар ўта бошлади. Ўтган йили қишда печкага ёққани ўтиним қолмади, уч кун совуқ уйда ўтирдим. Укам устачилик қилади. Ҳар ой ишдан келган кунни хотини бозорга бориб, бир дунё нарса харид қилиб келади. Укам эса, “Опа, сизни нима камингиз бор, қийналиб қолмадингизми?”, деб сўрашга тили ожиз. Баъзида келин қизларидан бир коса овқат чиқариб юборади. Онамнинг эски уйига жойлашиб олганман. Остонам ёрилиб кетганидан оёқ қўйишга жой йўқ. Шу йили қишда қор ёққан пайти чап оёғим сирғалиб, йиқилиб тушдим. Оёғим синиб, бир ой гипсда ётдим. Қизим билан опаларим хабар олиб туришди. Бир амаллаб баҳорга етиб олдим.

АРҚОНДАГИ ТУГУНЛАРНИ ЕЧИШ ПАЙТИ КЕЛДИ

Укамни томорқасида анор жуда кўп. Куз пайти қизимникига кетаётиб, невараларимга бераман деб 5-6 дона анор узиб олгандим, ўша кунни келин мен билан жанжал қилди. Арқонни узун ташлаб, келин ва укам кўрсатган қароматларини ҳар бирини тугун қилиб боравердим. Пичоқ бориб суякка қадалгач, арқондаги тугунларни ечиш пайти етди. Охири бир қарорга келдим. Туман кадастр бўлимига бориб, ҳовлидан ўзимга тегишли қисмини ажратиб беришларини сўрадим. Укам эса тамоман норози. Холимдан бирор марта хабар олмаган жигаримдан шундай йўл билан ўч олишга, ўз ҳақ-ҳуқуқимни талаб қилишга қарор қилдим. Эҳтимом, хато қилаётгандирман. Бир қориндан талашиб тушган жигаримни норози қилишим тўғрисида. Аммо менинг ҳаётим-чи?!

Ифтихор тайёрлади

ЭЪЛОН

Сайдуллаев Раҳимбой Насрулла ўғлига 2016 йил Мирзо Улугбек касб-хунаро коллежи томонидан берилган № к 447 09 64 (рўйхат рақами 1649) рақамли диплом йўқолганлиги сабабли БЕКОР қилинади.

YOZ FASLIDA TERINI QANDAY PARVARISHLASH KERAK?

шингиз, юз терисини қуёшдан асровчи крем қолдиқларидан тозалашингиз кейин эса тинчлантирувчи ва намлантирувчи крем суришингиз керак.

Соч парваришига доир тавсиялар

Қишнинг совуқ, баҳорнинг салқин ҳавосидан кейин бошланувчи ёз фасли юз, соч, қўл парвариши ҳақида жиддий ўйлашни талаб қилади. Маса-лан, ёзда юз териси кучли ультраби-нафша нурланиши туфайли терлаш, терининг сувсизланиши, қуёшда куйиш ва гиперпигментация (юзга доғ тушиши)га олиб келиши мумкин. Шу сабабли ёз фаслида юз терисини атроф-муҳитнинг салбий таъсиридан ҳимоя қилиш учун парваришлаб ту-риш керак.

Юзни тозалаш

Терини парвариш қилишнинг асо-сий босқичларидан бири тозалаш ҳисобланади. Юз терисини кунга камида 2 марта эрталаб ва кечкурун тозалаш керак.

Юз ювиш учун шароит йўқ бўлса, намланган салфеткалар, тониклар ёки минерал сувдан фойдаланишнинг мумкин. Тозаланган юзингизга намлан-тирувчи крем суриб, зарур бўлса, пардоз қилиб олинг.

Кундузи фойдаланадиган крем

Ёзда юз тўқималарига енгиллик бериш учун пардоз қатламлари сонини камайитириш керак. Қиш фаслида тери ҳимояси учун сиворотка, кундузги крем, тональнӣ крем суриб, уларни ула билан мустаҳкамласа бўлади. Ёзда эса енгил намлантирувчи крем ёки қуёшдан сақловчи кремлар билан чекланиш лозим. Чунки ҳаддан зиёд кўп бўяниш терига зиён етказиши мумкин.

Асосийси, ёзи крем таркиби нафақат намлантирувчи моддалар балки анти-оксидантлар, коллаген, гиалури-н кислотаси, карбамид, шунингдек, ёзда ҳосил бўлган эркин радикалларнинг зарарли таъсиридан ҳимоя қилиш ҳамда қаришнинг олдини оловчи С ва Е ви-таминларига бой бўлиши зарур.

Қуёшдан ҳимояланиш

Юз терисини қуёшдан ҳимоялашда таркибида SPF бўлган кремлардан фой-даланиш мақсадга мувофиқ. Узоқ вақт қуёш нурлари остида қолиб кетганин-гиздан сўнг албатта, ванна қабул қили-

шунингдек, сир эмас, иссиқ ҳавода соч ва бош териси тез қирланади. Бунга ортиқча терлаш, кўча чанглари, соч турмаклашда ишлатиладиган маҳсулотлар ва яна бошқа омиллар сабаб бўлади. Тез-тез соч ювишига тўғри келганлиги сабабли мутахассис-лар ёзда юқори сифатли шампунь тан-лашни тавсия этадилар. Бундай восита кераксиз аралашмаларсиз бўлади.

Шампунь таркибида намловчи мо-далардан пантенол, биотин, витамин-лар, эфир мойлари, жожоба ёғи ва ўсимлик экстрактлари бўлиши зарур. Бундан ташқари, шампунь таркибидаги циклодеметикон ва димектикон ҳам муҳим аҳамиятга эга.

Сочни илиқ сувда ювиш ва чайиш тавсия этилади. Иложи бўлса, филь-трланган сувдан фойдаланинг. Илиқ сувда ювилганда амалга оширилган манипуляция сочларнинг устки қисмини ҳимоялашга ёрдам беради. Натижада толалар янада жилоли бўлади.

Ёзда сочларни имкон қадар кунора ювиб туриш керак. Акс ҳолда кислород етишмаслиги сабабли соч илдири за-ифлашади.

Сочни ювгандан сўнг турли хил баль-зам ва ресторатив ниқоблардан фойда-ланиш тавсия этилади. Озиқлантирувчи ниқоб ва намлантирувчи кондиционерни танланг. Ниқобларни 4-5 кунда бир мар-та қўллаш кифоя.

Мутахассислар соч ҳимояси учун таркибида SPF бўлган крем, спрей, сиворотка ёки ёғлардан фойдаланиш-ни маслаҳат беришади. Маҳсулотлар асосан қуруқликка мойил бўлган ва зарарланган сочларга мўлжалланган бўлиб, тоза сочга қўлланилади.

Ёзда замонавий бош кийимларидан фойдаланинг. Агар шляпа кийишни ёқтирмасангиз, қуёшда қолиш вақтини чегаралашингизга тўғри келади. Узоқ вақт давомида пляжда бўлганингизда кенг қўлмали шляпалардан фойдала-нишингиз керак.

Доривор ўсимликлар билан ювиш

Қуритилган ва янги шаклдаги дори-вор ўсимликлар таркибида сочлар учун жуда кўп фойдали моддалар мавжуд. Бошни ҳар бир ювишдан кейин фойда-ли ўтлардан тайёрланган дамламалар билан чайиш керак.

Асос сифатида мелисса, ромашка, қайин ёки эман пўстлоғи, череда, ча-брец, крапива, қичитки ўти, қизилпойча (зверобой), жўка (липа) кабилардан фойдаланиш мақсадга мувофиқ.

3-4 ҳовуч жўка (липа) гуллари, бир ҳовуч ромашка гуллари аралашмасига 600 мл.гр. қайнаган сув қуйиб, 20 минут давомида паст оловда қайнатилди. Қайнатмани доқада сузиб, совутинг ва навбатдаги соч ювишдан сўнг фойда-ланинг.

40 грамм қуритилган дасторбош (тысячелистник), 30 гр. қайин ёки эман пўстлоғи, 50 гр. ромашка гуллари оли-нг. Аралашмага 650 мл. гр. қайнаган сув қуйинг ва ярим соат давомида қайнатинг. Қайнатма қисман совугани-дан сўнг доқада сузиб олиб, фойдала-нишингиз мумкин.

Қўл парвариши

Қуёшдан ҳимояланишнинг асосий қоидаси – ҳар сафар кўчага чиқишдан олдин қўлга ҳимояловчи кремлардан суриб олишдир. Бундай крем қўл тери-сини нафақат зарарли ультрабинафша нурларидан, балки қуришдан ҳам ҳимоя қилади. Энг муҳими, у терингизга мос

келиши керак.

Қўл ювишда суяқ совундан фой-

даланинг, шунда қўл териси қуриб кетмайди. Нам қўлни сочиқ билан қаттиқ босиб артманг, шунингдек, нам ҳолда қолдирманг. Идишларни ёки кир ювганда, кимёвий воситалар билан уй тозалашда, дала ҳовлингиздаги ерга ишлов берганингизда резина қўлқоп кийишга одатланинг.

Ниқоблар

Сули ёрмаси қўл терисини қуришдан асрайди. 6 ош қошиқ сули ёрмаси, 2 ош қошиқ қаймоқ, 2 ош қошиқ зайтун ёғи ва 1 чой қошиқ асални аралашма ҳолига келтиринг. Аралашмани қўлларингизга суриб, целлофан қўлқоп кийиб 30 дақиқага қолдиринг.

2 ош қошиқ асални енгилгина иси-тинг, унга 1 ош қошиқ сметана ва битта туҳум саригини қўшинг. Тайёр бўлган ниқобни тоза қўлга суриб, ярим соатга қолдиринг.

Синувчан тирноқларни смороди-нали ниқоб ёрдамида мустаҳкамлаш мумкин. 2 ош қошиқ смородина, 2 чой қошиқ сут, 2 чой қошиқ ун аралашма-сини тирноқларингизга суринг. Қўлқоп кийинг ва ниқобни бир соат давомида ушлаб туринг.

Қалампирли ниқоб тирноқларни тез ўсишини таъминлайди. 1 чой қошиқ қизил қалампир кўкунни, 1 ош қошиқ сув, 1 ош қошиқ ёғли крем аралашмасини сув ҳаммомида қайнатинг. Совутилган аралашмани тирноқларингизга суриб 20 дақиқага қолдиринг. Қўзланган натижага эришиш учун ушбу ниқобни ҳафтасига икки марта тақрорланг.

Саҳифани
Мадина
тайёрлади.

Oila va jamiyat

Ижтимоий-
сиёсий,
маънавий-
маърифий
газета

Обуна индекси – 176

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси,
“Болалар ва оилаларни қўллаб-
қувватлаш” ассоциацияси
(Болалар жамғармаси) ва
“Соғлом авлод учун” халқаро
хайрия фонди

Бош муҳаррир: Воҳид ЛУҚМОНОВ

МАНЗИЛИМИЗ:

Тошкент – 100000.
Амир Темури кўчаси
1-тор кўча, 2-уй.

Қабулхона: (факс) 233-28-20,
Котибият: 233-04-35, 234-76-08

E-mail: oilavajamiyat@mail.ru

Web-site: oila-va-jamiyat.uz

Газета 2007 йил 11 январда Ўзбекистон Матбуот
ва ахборот агентлигида 0169 рақами билан рўйхатга
олинган. Буюртма Г – 536. Формати А-3, ҳажми 3 табоқ,
Адади – 4572. Баҳоси келишилган нархда.

Босишга топшириш ваъти – 15:00 Топширилди – 15:00

Навбатчи: Б. Исмоилов
Мусаҳҳих: С. Сайдалимов
Саҳифаловчи: А. Маликов

ISSN 2010-7609

Газета таҳририят компьютер марказида
терилди ва саҳифаланди.

1 2 3 4 5